

**„Program współdziałania
Województwa Śląskiego
z organizacjami pozarządowymi
na lata 2007-2015”**

Katowice 2006

SPIS TREŚCI

	strona
A. WSTĘP	4
B. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM	5
1. Podstawowe informacje	5
2. Sfera zadań publicznych i zasady współpracy samorządu z III sektorem (wg: <i>Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i>)	6
3. Diagnoza stanu, aktywności i obszarów działania organizacji pozarządowych w województwie śląskim (w oparciu o dane literaturowe i informacje uzyskane z przeprowadzonych badań)	8
4. Problemy wewnętrzne i zewnętrzne organizacji pozarządowych w województwie śląskim (w oparciu o dane z ośrodków wsparcia działalności III sektora w regionie śląskim - CRIS, KaFOS. MOST)	10
5. Organizacje pozarządowe a współpraca z Samorządem Województwa (w oparciu o materiały z konsultacji podczas sesji seminaryjno - warsztatowych)	13
6. Podsumowanie cz. B	14
C. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE JAKO PARTNER SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	15
1. Rozwijanie i doskonalenie współpracy z organizacjami pozarządowymi przez Samorząd Województwa – porównanie zapisów i wykonania <i>Programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi</i> w latach 2005 i 2006	15
2. Perspektywiczne obszary współdziałania Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi, na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 i Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020	16
3. Analiza SWOT – perspektywy rozwoju organizacji pozarządowych w województwie śląskim w kontekście słabych i mocnych stron współdziałania z Samorządem Województwa	22
4. Podsumowanie cz. C	26
D. PROGRAM WSPÓŁDZIAŁANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	26
1. Priorytety dla współdziałania Samorządu Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi	27
2. Cel główny	27
3. Cele strategiczne i kierunki działań	27
4. Procedury wdrażania, monitoringu i ewaluacji Programu	42
ZAŁĄCZNIKI	
1. Raport o kondycji III sektora w województwie śląskim	45
2. Materiały z sesji seminaryjno - warsztatowych: Katowice (A), Częstochowa (B), Gliwice (C), Rybnik (D), Bielsko – Biała (E)	60

A. WSTĘP

„Społeczeństwem obywatelskim jest społeczeństwo, w którym istnieją aktywni, myślący o interesach społeczności obywatele, zależności polityczne oparte na zasadach równości i stosunki społeczne polegające na zaufaniu i współpracy”

(R.D. Putnamen).

Istotnym elementem społeczeństwa obywatelskiego są niezależne inicjatywy obywatelskie (organizacje pozarządowe) stanowiące ogromny potencjał tkwiący w społecznościach lokalnych, w rozmaitych grupach obywateli, „którym się jeszcze chce” brać sprawy w swoje ręce.

Rozwój organizacji pozarządowych (organizacji trzeciego sektora) nie nastąpi jeśli organizacje te nie będą stale wzmacniane, a „trzeci sektor” działać będzie w odseparowaniu od innych partnerów życia publicznego. Szczególnie istotne jest tworzenie płaszczyzny współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a instytucjami publicznymi; współpracy opartej na takich wartościach jak: wolność i odpowiedzialność, suwerenność i partnerstwo, pomocniczość i partycypacja, solidarność i sprawiedliwość społeczna.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie porządkuje współpracę międzysektorową w obszarze pożytku publicznego. Wprowadza generalny obowiązek współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi w sferze zadań publicznych. Wskazuje zasady na których współpraca ta ma być realizowana oraz jej formy.

Przy budowaniu partnerskich relacji pomiędzy instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi szkodzą istniejące stereotypy i uprzedzenia wynikające głównie z nieznajomości zasad funkcjonowania obydwu sektorów a także na zapominaniu, iż obydwaj partnerzy działają na rzecz i dla dobra tej samej społeczności.

„Program współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” jest dokumentem próbującym w sposób systemowy, strategiczny postrzegać społeczeństwo obywatelskie województwa śląskiego i wspierać jego rozwój. Wdrożenie Programu wpłynie na rozwój regionu, zaspokajanie potrzeb jego mieszkańców, pobudzanie aktywności społecznej, rozwój i profesjonalizację działających organizacji pozarządowych, wzmocnienie znaczenia regionu we współpracy międzynarodowej, efektywniejszą absorpcję funduszy europejskich.

Województwo Śląskie powinno rozwijać się jako region obywateli, którzy razem tworzą demokratyczny ład społeczny i aktywnie włączają się w rozwój społeczno – gospodarczy Regionu i Wspólnej Europy.

B. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

1. Podstawowe informacje

Organizacje pozarządowe, nazywane również organizacjami obywatelskimi lub skrótowo NGO (z angielskiego – non-governmental organization), są podmiotami zaliczanymi do sektora pozarządowego, określanego inaczej jako **III sektor**. Ten sektor cechuje specyficzna formuła działalności, która odróżnia go od sektorów administracji i gospodarki. Definicję organizacji pozarządowej zawiera *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* z dnia 24 kwietnia 2003 r., w art. 3 ust. 2:

„Organizacjami pozarządowymi są, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.”

Działalność na zasadach „non-profit”(zadaniem nie jest osiąganie zysku) jest tą szczególną cechą organizacji pozarządowych, która umożliwia im realizację zadań po kosztach, bez konieczności uwzględniania dodatkowych obciążeń.

Należy jednak podkreślić, że dla osiągania celów polityki regionalnej ważne, ale przede wszystkim przydatne, są te cechy sektora obywatelskiego, które wykazują jego duży potencjał i szczególne predyspozycje:

- inicjatorami działań są sami obywatele, którzy osiągają przyjęte cele dzięki aktywności, zaangażowaniu i samoorganizacji,
- identyfikacja potrzeb, inicjowanie i realizacja zadań w oparciu o bezpośredni kontakt ze środowiskiem, problemami, bardzo często w oparciu o osobiste doświadczenia,
- podejmowanie problemów indywidualnych, dotyczących nielicznych grup, marginalnych lub nietypowych, oraz zdolność do ich rozwiązywania w sposób efektywny,
- procedury decyzyjne ułatwiające szybkie uruchamianie działań w odpowiedzi na bieżące potrzeby oraz wprowadzanie zmian stosownie do aktualnej sytuacji,
- możliwość poprowadzenia kompleksowych działań w różnych obszarach przez jeden podmiot, jeżeli jest to potrzebne dla rozwiązania problemu,
- bogactwo form aktywności i zróżnicowane metody realizacji zadań.

W powyższym kontekście, należy zwrócić uwagę, na możliwość współdziałania samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, w celu przygotowania szerszej, bardziej zróżnicowanej, a nawet uwzględniającej jednostkowe przypadki, oferty działań w zakresie rozwiązywania problemów społeczno – gospodarczych oraz zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców regionu.

2. Sfera zadań publicznych i zasady współpracy samorządu z III sektorem

(wg. *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*).

Zgodnie z *Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* art. 3 ust. 1, działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe¹ **w sferze zadań publicznych** określonych w ustawie.

Sferę zadań publicznych określa w w/w Ustawie art. 4 pkt 1, jako zadania w zakresie:

- A. pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- B. działalności charytatywnej;
- C. podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- D. działalności na rzecz mniejszości narodowych;
- E. ochrony i promocji zdrowia;
- F. działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- G. promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 8) upowszechniania i obrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 9) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy;
- 10) działalności wspierającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 11) nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 12) krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 13) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- 14) upowszechniania kultury fizycznej i sportu;
- 15) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 16) porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym;
- 17) upowszechniania wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa;

¹ Zgodnie z art. 3 ust. 3 działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez:

- 1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- 2) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.

- 18) *upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;*
 - 19) *ratownictwa i ochrony ludności;*
 - 20) *pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;*
 - 21) *upowszechniania i ochrony praw konsumentów;*
 - 22) *działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;*
 - 23) *promocji i organizacji wolontariatu;*
 - 24) *działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt. 1-23.*
- Ta lista nie jest zamknięta. Jeżeli następne zadania zostaną uznane za szczególnie użyteczne społecznie, oraz będą mogły być wykonywane przez podmioty określone w Ustawie w sposób zapewniający wystarczające zaspokajanie potrzeb społecznych, to Rada Ministrów może uzupełnić tą listę w drodze rozporządzenia.

Zgodnie z art. 5 pkt 1 *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* **samorządy** (jako organy administracji publicznej) **prowadzą działalność w sferze zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi**, odpowiednio do swojego terytorialnego zakresu oraz zgodnie ze swoimi zadaniami. Dotyczy to zadań publicznych wymienionych w art.4 Ustawy i organizacji, które prowadzą działalność pożytku publicznego odpowiednio do terytorialnego zakresu działania samorządu, w zakresie odpowiadającym jego zadaniom².

Współpraca ta, w szczególności powinna obejmować:

- **zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych** (na zasadach określonych w ustawie),
- **wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków,**
- **konsultowanie z organizacjami pozarządowymi odpowiednio do zakresu ich działania, aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,**

² Ustawa określa również warunki i tryb przyznawania organizacjom **statusu organizacji pożytku publicznego**. Mogą go uzyskać organizacje prowadzące działalność statutową na rzecz ogółu społeczności (lub określonej grupy podmiotów, jeżeli ta grupa jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację), dla których ta działalność jest wyłączną statutową działalnością, posiadające określone zapisy statutowe, spełniające kilka warunków. Status organizacji pożytku publicznego daje organizacji określone w Ustawie przywileje (np. realizacja służby zastępczej, nabywanie na szczególnych warunkach prawa użytkowania nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa lub samorządu, zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych itd.), ale wyłącznie w zakresie realizacji działalności pożytku publicznego.

Należy zwrócić uwagę, że wprowadzanie przez organy administracji publicznej ograniczeń we współpracy i powierzaniu zadań wyłącznie do organizacji posiadających status pożytku publicznego, nie odpowiada zapisom Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie i nie jest zgodne z intencjami ustawodawcy.

- **tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej.**

Współpraca ma się odbywać na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności, a organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego jest zobowiązany do uchwalania rocznego programu współpracy.

Współpraca organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jest obowiązkiem także według zapisów ustaw dotyczących samorządów. Zgodnie z *Ustawą o samorządzie województwa* z dnia 5 czerwca 1998 r. art. 12, pkt 1, ppkt 4 **samorząd województwa, przy formułowaniu strategii rozwoju województwa i realizacji polityki jego rozwoju, współpracuje z organizacjami pozarządowymi.** Trzeba zaznaczyć, że organizacje pozarządowe zostały wymienione jako uczestnicy tych działań, na równi z jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego oraz samorządem gospodarczym i zawodowym z obszaru województwa, administracją rządową - szczególnie z wojewodą, innymi województwami, szkołami wyższymi i jednostkami naukowo – badawczymi.

3. Diagnoza stanu, aktywności i obszarów działania organizacji pozarządowych w województwie śląskim (w oparciu o dane literaturowe i informacje uzyskane z przeprowadzonych badań).

Według danych REGON z połowy 2005 roku, w Polsce zarejestrowanych było prawie 58 tysięcy stowarzyszeń i fundacji (nie licząc ok. 14 tys. Ochotniczych Straży Pożarnych oraz oddziałów lokalnych organizacji), w tym 7,5 tys. fundacji i ponad 50 tys. stowarzyszeń.

W woj. śląskim według oficjalnych rejestrów istniało 5942 organizacje pozarządowych, w tym 563 fundacje i 5379 stowarzyszenia.

Trzeba przy tym pamiętać, że dane rejestru REGON nie są precyzyjne, i co najmniej 10% wszystkich zarejestrowanych tam organizacji w praktyce już nie istnieje.

Z badań statystycznych i literatury wyłania się specyficzny obraz sektora organizacji pozarządowych z województwa śląskiego - **organizacje tego regionu są zorientowane bardziej lokalnie, niż w innych regionach Polski.** Ta lokalność przede wszystkim przejawia się w skali ich działań - 60% organizacji nie wychodzi w ramach swojej podstawowej działalności poza powiat.

Wyniki takiej polityki są bardzo różne. Z jednej strony powoduje to na przykład większe uzależnienie organizacji od administracji samorządowej działającej na poziomie lokalnym, przykładowo: 63% organizacji wymienia samorząd szczebla lokalnego wśród trzech najważniejszych dla siebie partnerów, 2/3 organizacji z województwa śląskiego korzysta ze środków samorządowych (w pozostałych regionach tylko połowa), organizacje w tym regionie, częściej niż w innych regionach, współpracują z lokalnymi instytucjami

użyteczności publicznej, takimi jak: szkoły, muzea czy szpitale. Z drugiej strony, poza środkami finansowymi, których niedobór zgłaszają wszystkie organizacje, szczególnie dotkliwy dla organizacji jest niski poziom pozyskiwania nowych osób, dla coraz szerszej i lepszej realizacji zadań - aktywnych i bezinteresownych, gotowych zaangażować się w działania społeczne. Być może jest to spowodowane właśnie terytorialnym skupieniem działalności organizacji.

Organizacje działające na terenie województwa śląskiego angażują też przeciętnie o 12% mniej wolontariuszy, niż organizacje z innych regionów Polski. Z tego powodu bardzo istotne wydaje się zwiększenie nacisku na promocję wolontariatu jako formę aktywizacji zawodowej przede wszystkim dla grup defaworyzowanych na rynku pracy (młodzież, osoby po 50 roku życia, itp.) jako elementu przejściowego do „normalnego” zatrudnienia oraz jako formę dodatkowej aktywności społecznej dla wszystkich zainteresowanych działalnością w stowarzyszeniach czy fundacjach. Ważne wydaje się także tworzenie wizerunku organizacji jako potencjonalnego pracodawcy, szczególnie w sytuacji, gdy organizacje pozarządowe mają możliwości pozyskiwania środków z funduszy europejskich (brak środków na utrzymanie nowych pracowników jest podstawową przyczyną rezygnacji z takich zamierzeń). W krajach „starej Unii” organizacje pozarządowe są zauważalnym pracodawcą na lokalnym rynku pracy i nowe miejsca pracy w NGO’s powstają szybciej, niż w sektorze komercyjnym i publicznym.

Podobnie, współpraca organizacji z samorządem odbywa się głównie na poziomie lokalnym – organizacje współpracują z urzędami gmin, starostwami powiatowymi, gminnymi ośrodkami pomocy społecznej. Najczęściej wymieniane formy współpracy, to wzajemne informowanie. Zastrzeżenia budzi przejrzystość przekazywania środków finansowych, głównie ze względu na deklaracje co trzeciej organizacji korzystającej ze środków publicznych, że uzyskały je na zasadzie „zwyczajowego” dofinansowania, czyli bez konkursu. Wątpliwości budzą też procedury opiniowania wniosków i przyznawania dotacji. 64,6% organizacji uważa, że decyzje te nie są podejmowane przez odpowiednie komisje, a 30% organizacji uważa, że przy przyznawaniu dotacji decydującą rolę mają układy i rozgrywki polityczne. Te wyniki w dużej mierze są spowodowane brakiem jasno określonego regulaminu komisji konkursowych – takie dokumenty zwykle są tworzone doraźnie, w chwili organizowania konkursu. Być może warto, choć nie ma takiego wymogu ustawowego, zadbać o przygotowanie tego typu regulaminów na etapie przygotowywania programów współpracy i poddawania ich pod konsultacje społeczne. Warto też zastanowić nad jakąś formą monitoringu współpracy organizacji pozarządowych z administracją publiczną.

Połowa organizacji pracujących metodą projektową poszukiwała w ciągu ostatnich dwóch lat środków na wkład własny do projektów. Jest to poważny problem dla ok. 20% organizacji i warto zastanowić się nad utworzeniem regionalnego funduszu gwarantującego wkład własny organizacjom nie posiadającym tego typu środków.

Organizacje z województwa śląskiego, potrzebują dotacji inwestycyjnych – 25% organizacji nie dysponuje w swojej pracy komputerem, brakuje środków finansowych na zakup sprzętu i wyposażenia, zapewnienie poprawnych warunków lokalowych.

Sektor organizacji pozarządowych w województwie śląskim, pomimo pewnych swoich słabości, nadal kieruje się podstawowymi dla organizacji wartościami - w działalności organizacji najbardziej liczą się uczciwość i praca zespołowa.

4. Problemy wewnętrzne i zewnętrzne organizacji pozarządowych w województwie śląskim *(w oparciu o dane z ośrodków wsparcia działalności III sektora w regionie śląskim - CRIS, KaFOS, MOST)*

Uzupełnieniem wyników badań są informacje dotyczące problemów i spraw nurtujących organizacje, przekazywane przez same organizacje, podczas poradnictwa, konsultacji i szkoleń w ośrodkach wsparcia działalności III sektora w województwie śląskim - CRIS, KaFOS, MOST.

Problemy, które utrudniają, a nawet wstrzymują proces rozwoju polskich organizacji non-profit w kierunku modelu organizacji działających w krajach Unii Europejskiej, mają swoje źródło zarówno w III Sektorze jak i w jego otoczeniu. Szczególnie odczuwają to organizacje realizujące swoje cele statutowe w obszarze problemów danej społeczności – gminnej, powiatowej, regionalnej. Istnieją bariery istotnie ograniczające możliwości włączania się społeczności do działań na rzecz lokalnego rozwoju społeczno – gospodarczego, poprawy jakości życia wspólnoty a także, po prostu rozwiązywania ludzkich problemów.

Problemy wewnętrzne organizacji

- W organizacjach pozarządowych w województwie śląskim, narastają problemy wynikające z niedoinwestowania zarówno kadrowego jak i zasobowego.
- Organizacje pozarządowe w województwie śląskim, w dalszym ciągu za podstawę działalności przyjmują działania społeczne (wolontarystyczne). Brak stałych, etatowych pracowników zmniejsza wiarygodność organizacji wobec dysponentów programów grantowych oferujących znaczące środki, oraz uniemożliwia zasilanie zespołów przez stażystów, często dysponujących umiejętnościami znaczącymi dla rozwoju działalności organizacji.
- Brak bazy finansowej (możliwość korzystania z funduszu lokalnego, posiadanie kapitału żelaznego itp) ogranicza współdział organizacji z województwa śląskiego w bardzo ważnych konkursach w obszarze Europejskiego Funduszu Społecznego
- Nie inwestowanie w szkolenia dla członków organizacji, także realizowane przez specjalistów tematycznych, skutkuje postępującą „deprofesjonalizacją” przede wszystkim lokalnych organizacji.
- Brak dostępu (w skali regionu) do funduszy przekazywanych w oparciu o regranting, które oferują znaczącą pulę środków z przeznaczeniem dla inicjatyw społecznych, ale są

przekazywane organizacjom pośrednio (na przykład: Trust For Civil Society, granty globalne i blokowe oraz Fundusze Norweskie). Faktyczny brak w regionie, organizacji posiadającej warunki dla udzielenia stosownych zabezpieczeń i podjęcia się regrantingu, zdecydowanie zmniejsza dostęp lokalnych organizacji pozarządowych w województwie śląskim do małych i średnich dotacji przekazywanych z tych funduszy.

- Brak środków na zakup odpowiedniego sprzętu i przygotowania kadry do korzystania z współczesnych narzędzi komunikacji oraz dostępu do informacji, organizacje bez komputera i internetu – wręcz systemowo, wyłączone są z dotacji środki na zakup niezbędnego wyposażenia a także umożliwiające organizacji działalność w przyzwoitych warunkach lokalowych. Efekty, to brak dostępu do informacji i ograniczenie kontaktów, utrudnienie obsługi procedur formalnych i często straty, lub konieczność ponoszenia zbędnych kosztów przez organizacje.
- Ważnym problemem dla III sektora jest niska skuteczność i incydentalność wspólnych działań organizacji oraz brak przygotowania organizacji do promowania i wdrażania inicjatyw opartych na współpracy organizacji i innych partnerów. Dotyczy to zarówno współdziałania w realizacji zadań jak i wyłaniania reprezentacji sektora jako partnera w kontaktach z samorządem.
- Organizacje często nie podejmują stałych i długoterminowych działań, ponieważ realnie oceniają swoje aktualne możliwości i nie zamierzają zmieniać status quo. Znaczy to, że organizacje nie zareagowały odpowiednio na zmianę warunków działalności, nie stawiają na rozwój potencjału. Czyli nie będą pozyskiwać znaczących, zewnętrznych środków, np. z Europejskiego Funduszu Społecznego, i realizować zadań publicznych z ich udziałem.
- Organizacje pozarządowe w województwie śląskim nie reagują w odpowiednim stopniu na postępującą zmianę warunków wewnętrznych i zewnętrznych w odniesieniu do działalności III sektora. Zachowują się przeważnie zachowawczo, nie stawiają na rozwój potencjału i podejmowanie coraz poważniejszych zadań.
- Organizacje nisko oceniają swoją zdolność do pozyskiwania znaczących, zewnętrznych środków, np. z Europejskiego Funduszu Społecznego, i efektywniejszej realizacji zadań publicznych z ich udziałem. Takie organizacje umożliwiają wprowadzić obywatelom zaangażowanie w działalność społeczną, ale bez zwiększenia ich możliwości i motywacji, nie będą odpowiednim partnerem dla samorządu, szczególnie przy skali działań Samorządu Województwa.

Uwarunkowania zewnętrzne - problemy generowane w otoczeniu III sektora

Problemy skutkujące spowolnieniem rozwoju III sektora i ograniczeniem jego współdziałania z samorządem w realizacji zadań:

- Selektywna i niska ocena przez samorzady kompetencji i potencjału realizacyjnego organizacji pozarządowych, jako dostawcy usług dla mieszkańców oraz partnera w realizacji zadań i rozwiązywaniu problemów społecznych - w efekcie incydentalność działań podejmowanych z udziałem organizacji i innych partnerów na poziomie lokalnym, brak istotnych działań prowadzących do wypracowania mechanizmów współpracy oraz systemowych rozwiązań, które inspirowałyby taką współpracę.

- Brak wsparcia ze strony samorządu dla uczestnictwa organizacji pozarządowych w konkursach grantowych realizowanych na poziomie ogólnopolskim i międzynarodowym - praktycznie nie ma inicjatywy regionalnej na rzecz tworzenia w regionie głównych biur lub oddziałów funduszy angażujących się w Polsce. Nie ma też działań „lobbingowych” na rzecz inicjatyw organizacji z woj. śląskiego, w działających instytucjach i organizacjach dystrybuujących środki. Jest to zasadniczy błąd, skutkujący okazjonalnością sukcesów naszych organizacji w konkursach ogólnopolskich i pomijaniem ich przy podziale środków przeznaczonych na budowanie zaplecza finansowego.
- Brak odpowiedniej bazy finansowej (możliwość korzystania z funduszu lokalnego, posiadanie kapitału żelaznego itp.) ogranicza współudział organizacji działających w regionie w bardzo ważnych konkursach w obszarze Europejskiego Funduszu Społecznego i na regranting, na przykład z Trust For Civil Society, w ramach grantów globalnych i blokowych oraz funduszy norweskich. Te ostatnie oferują znaczącą pulę środków z przeznaczeniem dla inicjatyw społecznych. Aktualny fakt braku możliwości udzielenia stosownych zabezpieczeń przez organizację zaangażowaną we wspieranie inicjatyw w Śląskiem będzie skutkował ograniczeniami puli środków pozyskanych przez organizacje na potrzeby regionu.
- Brak wsparcia dla rozwoju kadry w organizacjach pozarządowych – powszechność (instytucje i opinia publiczna) traktowania pracy w organizacjach w kategoriach prywatnego, hobbystycznego, dodatkowego zajęcia, pracy społecznej wykonywanej po amatorsku, praktycznie bez odpowiedzialności, której nie powinno się zmieniać w „pełnowartościowe” zatrudnienie związane z prawem do wynagrodzenia – niedostrzeganie potrzeby rozwoju i kształcenie kadry organizacji pozarządowych ze strony administracji samorządowej i rządowej, skutkujące brakiem wsparcia i przeznaczania środków dla realizacji programu kształcenia menedżerów i pracowników organizacji na poziomie umożliwiającym profesjonalizację działalności organizacji pozarządowych.
- Marginalizacja oferty III sektora w obszarze rynku pracy – brak wsparcia ze strony administracji samorządowej i rządowej oraz opinii publicznej (szczególnie na poziomie lokalnym) dla budowy programów zatrudnienia w organizacjach pozarządowych oraz udziału organizacji w działaniach na rzecz zwiększania atrakcyjności lokalnego rynku pracy i aktywizacji społeczno - zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy.
- Brak wsparcia dla infrastrukturalnych potrzeb organizacji - konsekwentne eliminowanie z programów dotacji, szczególnie samorządowych, kosztów tworzenia i utrzymania niezbędnej bazy lokalowej, pozyskania i eksploatacji podstawowego wyposażenia komputerowego niezbędnego dla sprawnego działania organizacji pozarządowej tak, jak każdego innego podmiotu, którego działanie wymaga korzystania z współczesnych narzędzi komunikacji i dostępu do informacji.
- Brak sponsorów przeznaczających znaczące środki na działania inicjowane przez organizacje działające w regionie, dysponowanie środkami na darczynność przez centrale

- (głównie Warszawa), brak wsparcia samorządu dla przyciągnięcia i mobilizacji sponsorów do wspierania inicjatyw w regionie.
- Organizacje pozarządowe praktycznie nie uczestniczą we współpracy międzynarodowej Województwa Śląskiego. Mimo wymieniania takiej formy w rocznych programach współpracy, nie przekłada się to na udział organizacji pozarządowych w projektach międzynarodowych realizowanych przez Samorząd (np. Interreg), wizytach mających na celu nawiązywanie współpracy i kontaktów z różnymi środowiskami w krajach UE, w tym także z działaczami społecznymi, a także w imprezach promujących Województwo Śląskie za granicą. Województwo Śląskie nie wspiera również inicjatyw własnych organizacji dotyczących ich udziału we współpracy międzyregionalnej, ogólnopolskiej i międzynarodowej.
 - Złe ukierunkowanie wsparcia Województwa Śląskiego dla współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi w regionie, nie dostosowanie go do sytuacji w III sektorze, gdzie wieloletni nawyk rywalizacji w „dostępie do urzędu”, utrudnia zarówno tworzenie akceptowanej reprezentacji sektora, jak i wyznaczenie jej zadań, które służyłyby lepszej współpracy regionalnej.
 - Problemy wpływające negatywnie na przebieg i rozwój współdziałania Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi, powstają także z powodu sformułowań w przepisach prawnych, a w szczególności w związku z ich interpretacją. Samorząd nie współpracuje z organizacjami pozarządowymi w wyjaśnianiu tych problemów, upraszczaniu procedur i nie wspiera działań organizacji, które starają się o wprowadzenie zmian usprawniających udział III sektora w podejmowaniu zadań publicznych.

5. Organizacje pozarządowe a współpraca z Samorządem Województwa *(w oparciu o analizy SWOT i propozycje organizacji na warsztatach konsultacyjnych).*

W czasie spotkań konsultacyjnych, które odbyły się w okresie 21 – 24 sierpnia 2006 r. w Katowicach, Bielsku – Białej, Gliwicach, Częstochowie i Rybniku, organizacje pozarządowe wyraziły swoje zdanie na temat dotychczasowej współpracy z Samorządem Województwa.

Wśród słabych stron dotychczasowej współpracy organizacje najczęściej wskazywały na kwestie związane z przepływem informacji i komunikacją z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego i radnymi Sejmiku.

Równie często organizacje poruszały problemy związane z procedurą ubiegania się o dotacje, zawieraniem umów oraz rozliczaniem dotacji. Wskazywały m.in. na długotrwałość procesu oceny ofert oraz zawierania umów, a przy rozliczaniu dotacji na nadmierną biurokratyzację. Wśród uwag często powtarzał się problem braku merytorycznego uzasadnienia do kwalifikowalności kosztów oraz brak przejrzystych zasad oceny projektów.

Wśród mocnych stron współpracy z Samorządem Województwa, organizacje często wskazywały sam fakt realizacji takiej współpracy. Ponadto organizacje zaznaczały, iż mocną

stroną jest świadomość konieczności doskonalenia tej współpracy, wśród wielu przedstawicieli samorządu (przykład: proces konsultacji z organizacjami i pogłębianie treści dotyczących współpracy w kolejnych, rocznych programach uchwalanych przez Sejmik Województwa Śląskiego). Równie często podkreślano możliwość ubiegania się o dotacje w trybie konkursowym.

Przy analizie szans dotyczących przyszłej współpracy, organizacje wskazywały na korzyści płynące z efektywniejszych działań na rzecz beneficjentów (mieszkańców województwa). Wśród szans wpływających na współpracę wymieniano: rozwój społeczeństwa obywatelskiego i trzeciego sektora w regionie, także rozwój społeczno – gospodarczy, lepsze wykorzystanie środków finansowych, a w perspektywie długofalowej współpracy, wprowadzenie możliwości realizacji projektów wieloletnich i kompleksowych.

Organizacje pozarządowe dostrzegają również ewentualne zagrożenia, które mogą wpływać na poziom współpracy. Wśród zagrożeń organizacje wymieniały: brak umiejętności współdziałania, niskie zainteresowanie budowaniem partnerstw, problemy dotyczące relacji z urzędami, złe regulacje prawne, zmiany polityczne, daleko posuniętą biurokrację, ograniczone środki finansowe na realizację zadań przez organizacje.

Wśród propozycji rozwiązań, które powinny być ujęte w „Programie współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 - 2015”, organizacje wskazywały na konieczność stworzenia sprawnego systemu przepływu informacji m.in. poprzez wspólne spotkania przedstawicieli organizacji i samorządu, utworzenie przy Urzędzie Marszałkowskim biura ds. współpracy z NGO's. Organizacje zaproponowały również takie rozwiązania jak praca w grupach roboczych, celem włączenia organizacji w proces planowania wspólnych działań. Za niezwykle potrzebne, organizacje pozarządowe uznały wspólne wypracowanie jasnych i przejrzystych kryteriów rozpatrywania wniosków o dotacje. Również podkreślono konieczność uznawania kosztów osobowych, dotyczących pracowników bezpośrednio realizujących powierzone przez samorząd zadania, jako kosztów kwalifikowanych w budżecie dotacji. Organizacje wskazywały też na potrzebę włączania organizacji do współpracy międzynarodowej. Przedstawiciele III sektora, którzy realizują projekty finansowane ze środków UE, oraz ci, którzy są zainteresowani w przyszłości ich realizacją, wskazywali potrzebę uzyskania wsparcia ze strony samorządu wojewódzkiego, w takich formach jak możliwość skorzystania z mechanizmu finansowania pomostowego czy poręczenia. Jako nową jakość współdziałania samorządu z NGO's, organizacje wskazywały na projekty partnerskie (konsorcjalne). W trakcie warsztatów, organizacje wskazywały na potrzebę konsolidacji organizacji pozarządowych w województwie śląskim i budowania reprezentacji sektora, jako partnera do współpracy z Województwem Śląskim.

Szczegółowe zapisy analizy SWOT przeprowadzonej podczas warsztatów w poszczególnych lokalizacjach oraz listę propozycji do „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 - 2015” zawiera Załącznik nr 2

6. Podsumowanie cz. B

Organizacje pozarządowe, szczególnie te działające w skali lokalnej i na rzecz społeczności lokalnej, są najczęściej podmiotami niestabilnymi kadrowo i zasobowo, o ograniczonym doświadczeniu w realizacji zadań, lub ustabilizowanymi kadrowo i zasobowo oraz posiadającymi doświadczenie, ale nie przystające do współczesnych uwarunkowań, mających zdecydowany wpływ na efektywność działalności w III sektorze. Wśród organizacji stabilnych kadrowo i dysponujących zasobami, należy także wyróżnić organizacje działające w ramach struktur krajowych (ich oddziały, koła). Te organizacje przeważnie są rzetelnymi realizatorami zadań powierzanych przez samorządy, natomiast w mniejszym stopniu ich działalność wynika z bieżących potrzeb społeczności - wszystkie jednostki organizacyjne działają w podobny sposób.

Równocześnie należy podkreślić fakt, że mimo ograniczeń większość organizacji dobrze służy społeczności, realizuje powierzone zadania, pozyskuje środki, również w „trudnych” konkursach np. z funduszy europejskich. Organizacje można porównać do „żelaznego kapitału zasobów ludzkich” dla samorządu, ale trzeba dbać o ich kondycję, sukcesywnie wprowadzać systemowe rozwiązania i tworzyć odpowiednie warunki, aby organizacje mogły w szerokim zakresie świadczyć usługi na rzecz społeczności lokalnej i przyjąć realizację tej części zadań publicznych, którą przekaze im samorząd.

Kluczowym elementem dla działalności organizacji pozarządowych jest więc udział obywateli i warunki prowadzenia działalności. Sytuacja w III sektorze zależy bezpośrednio od poziomu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i od warunków jakie dla jego rozwoju tworzą zarówno polityka państwa jak i polityka samorządów.

C. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE JAKO PARTNER SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

- 1. Rozwijanie i doskonalenie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi przez Samorząd Województwa – na podstawie porównania zapisów *Programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi w latach 2005 i 2006.***

Województwo Śląskie od 2004 roku uchwała programy współpracy z organizacjami pozarządowymi na dany rok. Programy współpracy w latach 2004 i 2005 były dokumentami o lakonicznej treści. Zawierały: powołanie się na Ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jako podstawę Programu współpracy, słowniczek pojęć, zasady współpracy pomiędzy podmiotami programu a Województwem Śląskim (zgodne z zawartymi w w/w ustawie), listę działań będących „*Najważniejszymi zadaniami programu.....*”, nawiązanie do Ustawy o samorządzie województwa oraz wybór dziedzin, w których realizacja zadań publicznych uwzględnia zrównoważony rozwój subregionów województwa. Ciąg dalszy praktycznie dotyczył procedur dotacyjnych, oraz listy konkursów, które planowane są na dany rok. Oba roczne programy zawierały tylko niezbędne minimum treści i praktycznie trudno je było konsultować (mimo zaproszenia do konsultacji na stronie internetowej) a także uznać za dokumenty, poprzez które Województwo Śląskie wyraża jakiekolwiek stanowisko wobec współpracy z organizacjami pozarządowymi, a tym bardziej, że daje wyraz intencji prowadzenia takiej współpracy.

Program współpracy na rok 2006 powstawał we współpracy z organizacjami pozarządowymi już na etapie przygotowania projektu dokumentu. Program rozpoczyna preambuła, w której zaznaczony jest związek pomiędzy działaniami Samorządu Województwa Śląskiego a współpracą z III sektorem. Szczególnie budujący jest zapis o „*...uzupełnianiu i wspieraniu sektora publicznego...*” przez organizacje pozarządowe, „*...w celu skuteczniejszego i efektywniejszego działania na rzecz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców oraz rozwoju regionu*”. Słowniczek pojęć został uzupełniony i została zmieniona kolejność w jakiej wymieniono zasady obowiązujące we współpracy. Na pierwszym miejscu wymieniono „*partnerstwo*”, jako najważniejszą zasadę, przy czym dodano nowy opis, lepiej definiujący to pojęcie. Podobnie jest z pozostałymi zasadami, w poprzednich programach wyznaczały one wąskie ramy dla współpracy, w obecnym, otwierają dla niej praktycznie wszystkie, zgodne z prawem możliwości. Mimo iż w ciągu dalszym treści programu „powraca” się do zasad konkursów dotacyjnych, ale można w nim także znaleźć przychylenie się do postulatów organizacji dotyczących racjonalizacji procedur i powrotu do zaliczania wkładu rzeczowego i kosztów osobowych jako wkładu własnego organizacji w realizację powierzonego zadania. W Programie na 2006 r. ujęto także opracowanie wieloletniego programu współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi, wsparcie dla infrastruktury III sektora, wsparcie dla rozwoju merytorycznego osób zaangażowanych w działania społeczne i pomoc dla organizacji w pozyskiwaniu środków na wkład własny do projektów.

Trzeba jednak zaznaczyć, że rozwijanie i doskonalenie rocznych programów współpracy, pod względem realnych rezultatów, może pozostać w strefie dobrych intencji. Potrzebna jest wspólna wizja współpracy Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych, która będzie ten problem ujmowała w sposób perspektywiczny, a kolejne roczne programy współpracy będą działaniami realizacyjnymi, umożliwiającymi w końcu rozwiązanie problemu współpracy, z korzyścią dla regionu i obu partnerów.

2. Perspektywiczne obszary współdziałania Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi, na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 i Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020

Na samorządzie województwa spoczywa obowiązek realizacji zadań o charakterze wojewódzkim tj. takich, które swym zasięgiem wykraczają poza teren poszczególnych wspólnot gminnych i powiatowych oraz służą zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców województwa, które nie zostały zastrzeżone ustawami na rzecz organów administracji rządowej.

Do podstawowych zadań samorządu województwa należą w szczególności zadania w zakresie:

1. edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego,
2. promocji i ochrony zdrowia,
3. kultury i ochrony zabytków,
4. pomocy społecznej,
5. polityki prorodzinnej,
6. modernizacji terenów wiejskich,
7. zagospodarowania przestrzennego,
8. ochrony środowiska,
9. gospodarki wodnej, w tym ochrony przeciwpowodziowej,
10. transportu zbiorowego i dróg publicznych,
11. kultury fizycznej i turystyki,
12. ochrony praw konsumentów,
13. obronności,
14. bezpieczeństwa publicznego,
15. przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Samorząd województwa prowadzi politykę rozwoju województwa, na którą składa się:

1. tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy,
2. utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim,
3. pozyskiwanie i łączenie środków finansowych; publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej,
4. wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców,
5. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
6. wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji,

7. wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystanie,
8. promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa.

Do zadań samorządu województwa należy przyjęcie strategii rozwoju województwa, która realizowana jest poprzez programy wojewódzkie. Samorząd województwa, przy formułowaniu strategii rozwoju województwa i realizacji polityki jego rozwoju, współpracuje m.in. z organizacjami pozarządowymi.

Wśród priorytetów **„Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”**, głównie w obszarze edukacji i kultury oraz polityki społecznej, wskazano na konieczność wspierania inicjatyw społecznych oraz aktywizację środowisk. W przypadku Priorytetu: Integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie wskazano cyt. „...należy wzmacniać zarówno działania instytucjonalne, jak i tworzyć warunki do rozwoju oraz efektywnej działalności organizacji pozarządowych, realizujących cele społeczne. Istotną kwestią jest współdziałanie administracji publicznej, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych.”

Powyższy dokument, wśród celów strategicznych nie wymienia wprost rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w województwie śląskim, lecz można ten kierunek wiązać z celem strategicznym I - „Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego”, gdzie wśród realizatorów działań wpływających na wzrost poczucia bezpieczeństwa społecznego i publicznego wymienia m.in. organizacje pozarządowe jako podmioty organizujące usługi społeczne cyt. „Należy zatem wspierać zarówno samorządy lokalne, jak i organizacje pozarządowe oraz społeczne w organizowaniu pomocy społecznej, prowadzeniu działań na rzecz wyrównywania szans rozwoju zawodowego i społecznego z uwzględnieniem równego statusu kobiet i mężczyzn”.

W ramach celu I (kierunek działań 3) wskazano na potrzebę wzmacniania niezależnych inicjatyw kulturalnych; cyt. „Należy (...) tworzyć warunki instytucjom kultury, środowiskom twórczym oraz wszystkim podmiotom prowadzącym działalność kulturalną do formułowania oferty programowej odpowiadającej na potrzeby społeczne, oferty obejmujące w szczególności: rozwijanie twórczych uzdolnień, kształcenie potrzeby uczestnictwa w kulturze i upowszechniania dziedzictwa kultury narodowej, edukację regionalną, pracę na rzecz środowisk marginalizowanych i zagrożonych...”.

Podobnie w kierunku działań 4 w w/w celu, jako podmioty upowszechniające wśród społeczeństwa aktywny styl życia wymieniane są organizacje pozarządowe cyt. „...realizacja koncepcji aktywnego społeczeństwa wymaga podjęcia skoordynowanych działań promocyjnych i informacyjnych oraz zaangażowania władz lokalnych, regionalnych, przedstawicieli sektora zdrowia, edukacji, a także organizacji pozarządowych i mediów.”.

Kierunek działań 5: „Zintegrowany system pomocy społecznej, aktywna polityka społeczna” wskazuje, iż skuteczność systemu pomocy społecznej w dużej mierze zależeć będzie od prawidłowej koordynacji działań wszystkich szczebli samorządu terytorialnego oraz

administracji rządowej z organizacjami społecznymi i pozarządowymi. Zwraca również uwagę na konieczność wspierania instytucji pomocy społecznej działających w sektorze społecznym.

Równolegle do tych zapisów w „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”, które odnoszą się do partycypacji społecznej, trzeba podkreślić, że w większości przyporządkowanych poszczególnym priorytetom i celom strategicznym kierunków działań, jest możliwe zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań i może to przynosić korzyści dla regionu. Przykładowo:

Priorytet: Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych

Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i rozszerzenie dokształcania zawodowego

- stwarzanie warunków do rozwoju zdolności do podejmowania pracy (wzrost zatrudnialności)
- budowa systemu przygotowania młodzieży do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym

Wzmocnienie środowisk twórczych

- tworzenie warunków dla rozwoju działalności twórczej
- wspieranie istniejących instytucji twórczych w województwie
- promocja osiągnięć twórców regionu na terenie województwa, Polski i poza granicami kraju

Priorytet: Umacnianie solidarności i więzi międzyludzkich, poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców

Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze

- dbałość o dziedzictwo kulturowe regionu
- wzbogacenie oferty kulturalnej dla mieszkańców województwa

Zróżnicowanie i poprawa oferty oraz stworzenie warunków dla rozwoju sportu i rekreacji

- stworzenie regionalnej sieci ośrodków turystyki i rekreacji
- promocja systemu rekreacji wewnątrz regionu
- renowacja i utworzenie systemów szlaków pieszych
- stworzenie zróżnicowanej jakościowo oferty spędzania czasu wolnego
- wspieranie budowy rekreacyjnych tras rowerowych i konnych
- zwiększenie ilości obiektów sportowych i ośrodków rekreacji

Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej

- monitorowanie zjawisk wykluczenia, marginalizacji i patologii społecznych
- stworzenie sieci współpracy instytucji pomocy społecznej
- tworzenie warunków dla rozwoju samoorganizacji świadczenia pomocy społecznej
- zmiana formy i efektywności świadczenia pomocy społecznej

- podejmowanie i wspieranie działań wywołujących i wspierających rozwój usług opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu

- promocja zdrowia i zdrowego trybu życia
- promocja profilaktyki zdrowotnej szczególnie w grupach społecznych zagrożonych ryzykiem zachorowań
- promowanie zróżnicowanej oferty spędzania czasu wolnego

Poprawa warunków mieszkaniowych

- wsparcie inicjatyw lokalnych zmierzających do podniesienia standardów substancji mieszkaniowej oraz zwiększenia ilości zasobów mieszkaniowych

Wzmocnienie trwałości rodziny, wspieranie jej rozwoju, wyrównywanie szans różnych typów rodzin, a także aktywizacja i integracja społeczności lokalnych na rzecz wzmacniania rodzin

- monitorowanie sytuacji i problemów rodzin w regionie
- wypracowanie metod aktywizacji społeczności lokalnych służących wzmacnianiu rodziny
- opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających niekorzystnym zjawiskom w rodzinach
- wspieranie poradnictwa rodzinnego
- wspieranie zastępczych rodzinnych form opieki nad dzieckiem
- inicjowanie tworzenia szkół dla rodziców

Priorytet: Rozwijanie współpracy międzyregionalnej w pasie Polski południowej i w skali międzynarodowej

Podejmowanie i wspieranie międzynarodowej współpracy instytucjonalnej

- wspieranie społeczności lokalnych w nawiązywaniu i realizacji współpracy z partnerami zagranicznymi
- wzmacnianie współpracy transgranicznej
- współpraca z ośrodkami polonijnymi na świecie
- promowanie kontaktów kulturalnych i gospodarczych z Dalekim Wschodem i krajami Ameryki Północnej

Priorytet: Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym małych i średnich przedsiębiorstw

Wzrost siły ekonomicznej małych i średnich przedsiębiorstw

- wspieranie rozwoju rzemiosła i rękodziela artystycznego

Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu

- rozbudowa zaplecza noclegowo - gastronomicznego dla turystyki pielgrzymkowej
- rozbudowa infrastruktury turystycznej na terenach o walorach przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych
- wypracowanie specjalności turystycznych i produktów markowych w turystyce
- promocja produktów turystycznych w kraju i za granicą

- waloryzacja turystyczna regionu jako podstawa zbudowania nowoczesnej oferty turystycznej
- wspieranie rozwoju agroturystyki

Priorytet: Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu

Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych

- upowszechnianie oszczędzania wody jako zasobu strategicznego

Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami

- uporządkowanie obrotu odpadami i stworzenie warunków dla ich bezpiecznego unieszkodliwiania

Polepszenie jakości powietrza

- promocja wykorzystania alternatywnych źródeł energii

Rewitalizacja terenów przemysłowych oraz pogórnich

- uporządkowanie zabudowy miast i dzielnic przemysłowych
- rekultywacja terenów zdegradowanych

Zagospodarowanie centrów miast

- organizowanie wsparcia dla przebudowy centrów miast

Przebudowa starych dzielnic zdegradowanych lub przeludnionych

- rewaloryzacja zabytkowej zabudowy
- organizowanie wsparcia dla miast w celu rewitalizacji starych dzielnic
- rewitalizacja starych osiedli miejskich

Ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych

- zachowanie bioróżnorodności
- określenie obszarów chronionych na terenie Województwa Śląskiego
- przeciwdziałanie niekontrolowanemu wyrębom lasu
- opracowanie systemu rozwoju i funkcjonowania obszarów chronionych
- opracowanie programu odtworzenia i utrzymania wartości przyrodniczych i kulturowych na obszarach chronionych
- ochrona zasobów leśnych i poprawa kondycji przyrodniczej obszarów leśnych oraz ich otulin
- zalesianie terenów nieużytkowanych rolniczo i o małej wartości rolniczej.

Kształtowanie ośrodków wiejskich

- rewaloryzacja zabudowy układów osadniczych
- rozwijanie rynku usług na terenach wiejskich
- promowanie różnorodności produkcji na terenach wiejskich

„Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020” za obszary priorytetowe dla polityki społecznej w województwie śląskim przyjmuje:

- wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji,
- rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej,

- wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej,
- tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych,
- przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych,
- wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej,
- rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej,
- bezpieczeństwo publiczne.

Powyższe obszary to obszary, w których aktywnie działają organizacje pozarządowe i zgodnie z zapisami Strategii, jako pełnoprawny partner włączają się w realizację jej celów strategicznych poprzez świadczenie konkretnych usług społecznych na rzecz środowisk ujętych w tym dokumencie.

Zapisy „Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2005 – 2020” wskazują jednak na słabość sektora pozarządowego, dlatego też wskazano na potrzebę rozwoju potencjału organizacji pozarządowych, czyli profesjonalizację działań w skali odpowiadającej podejmowanym przez nie przedsięwzięciom.

„Program współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” jest programem, który koresponduje z kluczowymi dla rozwoju województwa dokumentami, podkreślając jednocześnie znaczenie rozwoju sektora pozarządowego dla realizacji wizji województwa śląskiego oraz głównego celu wojewódzkiej polityki społecznej.

3. Analiza SWOT – perspektywy rozwoju organizacji pozarządowych w województwie śląskim w kontekście mocnych i słabych stron współdziałania z Samorządem Województwa

Analizy SWOT przeprowadzone podczas sesji seminaryjno-warsztatowych, uzupełniły informacje i potwierdziły zawartość SWOT przygotowanego przez zespół ekspertów.

SŁABE STRONY:	MOCNE STRONY:
Ograniczona wiedza organizacji pozarządowych o ustalonym ustawowo zakresie zadań samorządu województwa.	Potencjał finansowy Urzędu Marszałkowskiego – znacząca wysokość dotacji, dzięki temu tworzenie warunków umożliwiających realizację przez organizacje pozarządowe zadań o szerszym zakresie i skali, lepiej odpowiadających na potrzeby.
Ograniczona wiedza organizacji pozarządowych o specyfice zadań publicznych będących zadaniami własnymi samorządu województwa, utożsamianie tych zadań z zadaniami gmin i powiatów.	Stoła, coroczna organizacja konkursów dotyczących zadań w różnych obszarach.
Ograniczone zainteresowanie ze strony Urzędu Marszałkowskiego włączaniem organizacji	Szeroki zakres obszarów współpracy

pozarządowych w realizację polityki regionalnej w formule szerszej niż dofinansowanie realizacji zadań. Niska wiedza na temat organizacji pozarządowych, ich potencjałe i przydatności dla realizacji zadań wśród pracowników Urzędu Marszałkowskiego i jednostek podległych. Incydentalność współpracy opartej na powierzaniu zadań. Niewielkie zainteresowanie radnych Sejmiku systemowymi rozwiązaniami dot. programowej współpracy z III sektorem Organizacje nie występują z dopracowanymi inicjatywami własnymi - Urząd Marszałkowski nie zachęca organizacji do zgłaszania własnych inicjatyw. Brak właściwej reprezentacji organizacji pozarządowych w województwie. Brak systemu komunikacji i współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi. „Rozproszenie” wydziałowe współpracy Brak systemu ewaluacji i monitorowania prowadzonej współpracy oraz udostępniania zebranych danych. Brak możliwości dofinansowywania projektów interdyscyplinarnych. Ograniczone angażowanie organizacji pozarządowych na etapie planowania działań, które mogą być realizowane przez Samorząd Województwa Śląskiego we współpracy z organizacjami.	Samorządu Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi. Możliwość realizacji przez organizacje lokalne, także projektów o zasięgu regionalnym. Podniesienie prestiżu projektów, dzięki ich realizacji pod patronatem Marszałka Województwa Śląskiego. Kwalifikowalność wkładu wykazywanego jako niefinansowy (rzeczowy), jako uzupełnienia dotacji. Inicjowanie przez Samorząd nowych form współdziałania. Powołanie zespołu koordynacyjnego w skład którego wchodzi przedstawiciele organizacji, radni oraz pracownicy Urzędu Marszałkowskiego i jednostek podległych. Tendencja do zwiększania środków na zadania realizowane przez organizacje pozarządowe. Wola budowania współpracy władz regionalnych z organizacjami pozarządowymi, opartej na partnerstwie.
--	--

Fasadowość działań Urzędu Marszałkowskiego i organizacji w odniesieniu do współpracy – deklaratywność, nie mająca przeniesienia na faktyczną realizację.

Niejednolitość procedur w konkursach.

Brak regulacji dotyczących powoływania i udziału przedstawicieli organizacji pozarządowych w Komisjach konkursowych rozpatrujących wnioski o dofinansowanie.

Brak możliwości (współ)finansowania z budżetu Województwa Śląskiego projektów wieloletnich.

Brak włączania organizacji w przygotowanie proceduralne zlecania zadań.

Zbyt wysoki wymagany wkład własny uzupełniający przyznane dotacje.

Słabość organizacyjna i finansowa dużej części organizacji pozarządowych.

Brak systemu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

Incydentalność inicjatyw mających na celu włączenie organizacji pozarządowych do współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.

Niskie zainteresowanie ze strony Województwa Śląskiego wzrostem profesjonalizacji organizacji pozarządowych w regionie, który umożliwiłby im podjęcie roli partnera i współrealizatora zadań Województwa.

Tradycyjne podejście do organizacji pozarządowych, jako podmiotów opierających działalność na pracy społecznej i nie tworzących stałych, etatowych miejsc pracy.	
SZANSE:	ZAGROŻENIA:
Zwiększenie dostępności i oferty środków zewnętrznych. Podniesienie prestiżu Województwa Śląskiego poprzez podkreślenie współudziału społeczności w realizacji polityki regionalnej. Powstanie szerszej oferty usług i zwiększenie ich dostępność dla mieszkańców regionu, dzięki rozwojowi współpracy Samorządu Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi. Przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa i kraju. Wprowadzanie nowych, innowacyjnych form rozwiązywania problemów. Lepsze utożsamienie się mieszkańców z celami polityki regionalnej. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i demokracji partycypacyjnej. Utworzenie reprezentacji środowiska pozarządowego na poziomie regionalnym. Rozwój współpracy międzynarodowej i transfer dobrych praktyk.	Brak doprecyzowania i spójności rozwiązań prawnych Wpływ niestabilnej sytuacji politycznej na sytuację organizacji pozarządowych, sprzeczności między deklaracjami polityków a ich działaniami w odniesieniu do tematu społeczeństwa obywatelskiego. Centralizacja dysponentów środków. Niska aktywność mieszkańców regionu. Brak przepisów normujących realizację zadań w partnerstwie. Niska wiedza społeczeństwa o III sektorze - niekorzystny wizerunek organizacji pozarządowych (czarny PR). Brak zaufania przedstawicieli administracji publicznej do III sektora – jego kompetencji, potencjału i rzetelności oceny sytuacji. Upolitycznianie współpracy z organizacjami pozarządowymi przez decydentów. Postępująca, powszechna biurokratyzacja procedur. Niechęć do dzielenia się

	odpowiedzialnością i zadaniami. Niechęć do wdrażania nowych rozwiązań. Ograniczenie roli organizacji jedynie do realizacji usług.
--	---

4. Podsumowanie cz. C

Organizacje pozarządowe mogą wspierać Samorząd Województwa, zarówno w aktualizacji danych do programów celowych, jak i w realizacji zadań oraz działaniach związanych z ewaluacją i monitoringiem.

Analizując przydatność III sektora dla Samorządu Województwa w zakresie realizacji polityki społeczno – gospodarczej i zaspokajania potrzeb mieszkańców regionu, trzeba zwrócić uwagę na problem zauważalnej „anonimowości” działań Samorządu Województwa dla mieszkańców regionu, czy też braku jednoznacznej identyfikacji Sejmiku i Urzędu Marszałkowskiego z reprezentującą społeczność regionu władzą samorządową. Przyczyniają się do tego zarówno szerokie (regionalne, często rozproszone i przynoszące widoczną zmianę dopiero w perspektywie czasowej) podejmowanie problemów, jak i fakt szczególnego eksponowania zadań związanych z inwestycjami. Wielu mieszkańców województwa śląskiego wręcz myli reprezentację administracji państwowej w województwie (Urząd Wojewódzki i Wojewoda) z instytucjami samorządowymi. Współdziałanie Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi, przyczyni się do szerszego doinformowania społeczności w tym względzie i ułatwi mieszkańcom regionu utożsamianie się z przedsięwzięciami samorządu regionalnego, co jest potrzebne dla osiągnięcia celów i efektywności działań Samorządu Województwa.

D. PROGRAM WSPÓŁDZIAŁANIA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

1. Priorytety dla współdziałania Samorządu Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi

Na podstawie analizy aktualnej sytuacji w zakresie współdziałania Samorządu Województwa Śląskiego z sektorem obywatelskim, w odniesieniu do obowiązków ustawowych, priorytetów, celów strategicznych i kierunków działań zawartych w „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020” i „Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020”, diagnozy kondycji i opisu problemów sektora pozarządowego w województwie śląskim oraz informacji uzyskanych na warsztatach konsultacyjnych, dla „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” przyjmuje się następujące priorytety:

- **Utworzenie, opartego na partnerstwie i reprezentacji, systemu komunikacji i współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi.**
- **Zwiększanie udziału zadań realizowanych przez Województwo Śląskie we współdziałaniu z III sektorem, promocja powierzania zadań organizacjom pozarządowym.**
- **Wspieranie działań na rzecz rozwoju aktywności obywatelskiej i samoorganizacji społeczności w regionie.**
- **Włączanie sektora pozarządowego we współpracę międzyregionalną, ogólnopolską i międzynarodową realizowaną przez Województwo Śląskie, oraz wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych w tym zakresie.**
- **Współdziałanie Samorządu Województwa i organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków z funduszy krajowych i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy europejskich.**
- **Korzystanie z przykładów dobrych praktyk dotyczących procedur oraz prawa lokalnego stanowionego przez Samorząd Województwa Śląskiego. Zbliżenie do warunków w UE, w zakresie współpracy samorządu z III sektorem i warunków działania organizacji.**

2. Cel główny

Wzrost poziomu współuczestnictwa obywateli i ich wspólnot w działaniach realizowanych przez Samorząd Województwa Śląskiego na rzecz rozwoju społeczno - gospodarczego regionu i zaspokajania potrzeb jego mieszkańców.

3. Cele strategiczne i kierunki działań

Na podstawie wyznaczonych priorytetów dla „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” oraz celu głównego, przyjmuje się następujące cele strategiczne:

- 1. Włączenie organizacji pozarządowych do realizacji polityki rozwoju Województwa Śląskiego.**

- 2. Podnoszenie standardów współpracy Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych, w aspekcie realizacji zasad: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.**
- 3. Rozwój potencjału organizacji pozarządowych w regionie śląskim**
- 4. Rozwój i wzbogacanie potencjału Województwa Śląskiego przez współuczestnictwo obywateli i ich wspólnot w działaniach realizowanych przez Samorząd Województwa Śląskiego.**

Cel strategiczny 1: Włączenie organizacji pozarządowych do realizacji polityki rozwoju Województwa Śląskiego

Kierunki działań:

- 1.1. Wdrożenie systemu oraz efektywnych narzędzi komunikowania się Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych.
- 1.2. Organizacja współpracy Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie planowania i konsultacji oraz utworzenie struktur dla tych działań.
- 1.3. Organizacja współdziałania Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań, oraz utworzenie narzędzi i struktur dla tych działań.
- 1.4. Współpraca w przygotowaniu kolejnych, rocznych programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi oraz aktualizacji Programu współdziałania na lata 2007 - 2015

Cel strategiczny 2: Podnoszenie standardów współpracy Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych, w aspekcie realizacji zasad: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Kierunki działań:

- 2.1. Wspieranie własnych inicjatyw organizacji w zakresie realizacji zadań samorządu Województwa.
- 2.2. Pilotaż i rozwój praktyki partnerskiej realizacji zadań przez Województwo i organizacje pozarządowe.
- 2.3. Stosowanie jednolitych procedur i zasad zlecania zadań dla wszystkich podmiotów realizujących zadania Samorządu Województwa.
- 2.4. Przejrzysty i zobiektywizowany system ogłaszania konkursów i oceny wniosków.
- 2.5. Wzajemne informowanie o planowanych kierunkach działalności i przedsięwzięciach, mogących stanowić obszar partnerskiej współpracy. Współpraca w zakresie analizy rezultatów realizacji zadań pożytku publicznego przez Województwo Śląskie w danym roku budżetowym i formułowanie wniosków na lata następne.

Cel strategiczny 3: Rozwój potencjału organizacji pozarządowych w regionie śląskim

Kierunki działań:

- 3.1. Wsparcie dla programu profesjonalizacji III sektora i działalności ośrodków doradczo - szkoleniowych wspierających organizacje pozarządowe.
- 3.2. Wspieranie budowania współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, działalności regionalnej reprezentacji III sektora oraz reprezentacji branżowych.
- 3.3. Wzmocnienie i rozwój organizacji w formach umożliwiających im uzyskanie gotowości do realizowania zadań zgodnych z zadaniami Samorządu Województwa.
- 3.4. Wsparcie udziału organizacji w konkursach oraz realizacji projektów, w ramach programów regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy europejskich.
- 3.5. Promowanie i podkreślanie przez Samorząd Województwa wysokiej rangi wsparcia dla aktywności społecznej i szczególnego znaczenia społecznego zaangażowania biznesu oraz darczynności indywidualnej.
- 3.6. Realizacja poza finansowych form wsparcia dla organizacji pozarządowych i rozwoju aktywności społecznej.
- 3.7. Prowadzenie przez Samorząd Województwa programu Obserwatorium III sektora, dotyczącego aktywności społecznej i kondycji organizacji pozarządowych w regionie.
- 3.8. Włączanie sektora pozarządowego we współpracę międzyregionalną, ogólnopolską i międzynarodową realizowaną przez Województwo Śląskie oraz wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych w tym zakresie.

Cel strategiczny 4: Rozwój i wzbogacanie potencjału Województwa Śląskiego przez współuczestnictwo obywateli i ich wspólnot w działaniach realizowanych przez Samorząd Województwa Śląskiego.

Kierunki działań:

- 4.1. Współdziałanie Samorządu Województwa i organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków na zadania związane z rozwojem Województwa Śląskiego z funduszy krajowych i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i funduszy europejskich.
- 4.2. Wspólna inicjatywa regionalna Samorządu Województwa i organizacji na rzecz tworzenia w województwie śląskim głównych biur lub oddziałów funduszy angażujących się w Polsce. Organizacja społecznego wsparcia dla działań „lobbingowych” na rzecz inicjatyw z terenu województwa śląskiego w instytucjach i organizacjach dystrybuujących środki.
- 4.3. Włączanie organizacji pozarządowych w działania informacyjne i promocyjne Województwa Śląskiego, dotyczące realizacji polityki regionalnej.
- 4.4. Prowadzenie monitoringu w zakresie potrzeb i problemów mieszkańców i wspólnot w regionie z udziałem organizacji pozarządowych.

Włączenie organizacji pozarządowych do realizacji polityki rozwoju Województwa Śląskiego

Realizacja polityki rozwoju województwa śląskiego jest podstawowym zadaniem Samorządu Województwa, zawierającym wielość obszarów, problemów i tematów oraz wymagającym planowania i realizacji szerokiego spektrum działań o zróżnicowanej skali i zakresie. Działania samorządu mają na celu rozwiązywanie problemów o charakterze społeczno-gospodarczym oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców regionu. Nie jest to możliwe bez włączania ich do współpracy, szczególnie zasadne jest stosowanie zasady angażowania w działania Samorządu Województwa, III sektora – organizacji pozarządowych działających w regionie śląskim. Dla prawidłowości i efektywności wspólnych działań, konieczne jest wypracowanie, przyjęcie i przestrzeganie w praktyce zasad oraz regulacji dotyczących organizacji i prowadzenia współpracy.

Kierunek działań 1.1:

Wdrożenie systemu oraz efektywnych narzędzi komunikowania się Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych.

Prawidłowe komunikowanie się, czyli, rozumiane szeroko, wymiana i przekazywanie informacji, to kluczowy element organizacji i prowadzenia współpracy/współdziałania. Stosowanie się w tym przypadku wyłącznie do „minimum” definiowanych w przepisach form i terminów, jest niewystarczające. Model komunikacji Samorządu Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi powinien być wzorcowy. Ma wyrażać i podkreślać wolę współdziałania i intencję realnego korzystania z potencjału sektora pozarządowego w realizacji zadań Województwa Śląskiego.

Stosowane narzędzia komunikowania się powinny być różnorodne, dające możliwość wyboru formy kontaktu. Powinny zapewniać zarówno wymianę i przekaz informacji, jak i tworzyć warunki do prowadzenia konsultacji, dyskusji, upraszczać kontakty oraz rozszerzać ich obszar, a przede wszystkim zachęcać do komunikowania się i podtrzymywania kontaktów.

Przygotowanie systemu oraz efektywnych narzędzi komunikacji jest zadaniem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Kierunek działań 1.2:

Organizacja współpracy Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie planowania i konsultacji oraz utworzenie struktur dla tych działań.

Współpraca Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie planowania i konsultacji, powinna przynosić rozwiązania dotyczące działań poprzedzających (np.

planowanie) oraz przygotowujących warunki (np. zakres i podział zadań) dla prowadzenia współpracy realizacyjnej.

Przygotowanie modelu i wdrożenie struktur, których zadaniem będzie zapewnienie prawidłowej współpracy Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie planowania i konsultacji, jest zadaniem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Kierunek działań 1.3:

Organizacja współdziałania Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań, oraz utworzenie narzędzi i struktur dla tych działań.

Współdziałanie Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań, powinno rozwijać się w oparciu o wypracowaną wspólnie taktykę/strategię. Zasadnicze znaczenie ma tutaj przygotowanie przez Samorząd propozycji (wyboru) zadań i rodzajów działań, które programowo zamierza powierzać organizacjom pozarządowym oraz przygotowanie ramowej formy regulacji, określającej warunki udziału (np. powierzenie czy dofinansowanie) organizacji pozarządowej w realizacji zadania samorządu wojewódzkiego w regionie śląskim. Samorząd powinien zwrócić się do organizacji o przeprowadzenie analogicznych działań. Organizacja współdziałania w zakresie realizacji zadań, dotyczy wypracowania wspólnego stanowiska Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych, określającego kierunki i perspektywę oraz porządkującego wzajemne relacje w zakresie organizacji współdziałania. Równocześnie uwzględniając realia, trzeba przyjąć, że ten proces jest związany ze stałymi działaniami.

Przygotowanie narzędzi i struktur, służących organizacji współdziałania Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Kierunek działań 1.4:

Współpraca w przygotowaniu kolejnych, rocznych programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi oraz aktualizacji programu współdziałania na lata 2007 - 2015

Województwo Śląskie będzie przygotowywać i uchylać roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, kierując się zasadą rozwijania tej współpracy, dla osiągnięcia coraz lepszych rezultatów w realizacji zadań własnych. Samorząd Województwa uznaje za celowe partnerskie włączenie organizacji pozarządowych w przygotowanie treści uchwał dotyczących kolejnych, rocznych programów współpracy. Odnosi się to do wszystkich etapów działań dotyczących przygotowania tego dokumentu, od spraw związanych z definiowaniem obszarów współpracy (wybór priorytetów, celów i kierunków działania, ustalanie zadań i sposobów ich realizacji, deklaracja dzielenia się wykonaniem zadań itp.), do spraw dotyczących regulacji i zasad obowiązujących samorząd i organizacje pozarządowe, z tytułu podjęcia przez Sejmik Województwa „Uchwały o współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi” na dany rok.

Samorząd Województwa Śląskiego, doceniając wagę i znaczenie treści „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”, przyjmuje zasadę przygotowania i publikowania corocznego raportu z wdrażania Programu, a w razie konieczności, wdrożenie jego aktualizacji, zgodnie z przyjętą procedurą. Przygotowanie modelu, procedur, narzędzi i struktur, służących organizacji współdziałania Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych w zakresie przygotowania kolejnych, rocznych programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi oraz aktualizacji programu współdziałania na lata 2007 - 2015, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z przygotowaniem kolejnych, rocznych programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi oraz aktualizacją programu współdziałania i odpowiada za prawidłowość ich realizacji, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Cel strategiczny 2

Podnoszenie standardów współpracy Województwa Śląskiego i organizacji pozarządowych, w aspekcie realizacji zasad: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

W demokratycznie zorganizowanej społeczności podstawą sukcesu jest nie tylko sprawne funkcjonowanie administracji samorządowej, na której spoczywa obowiązek realizacji części zadań publicznych o charakterze regionalnym, ale także pozyskanie akceptacji i wsparcia społeczności regionu dla realizacji tych zadań. Ten kierunek odpowiada konstytucyjnej zasadzie pomocniczości, zwiększa autorytet Samorządu Województwa i wzmacnia go w działaniach. Dlatego Samorząd Województwa Śląskiego powinien włączyć społeczność regionu w działania dotyczące jego rozwoju. Szczególne miejsce w tym procesie powinny

zajmować organizacje pozarządowe, które skupiają ludzi aktywnych i wrażliwych na sprawy społeczne i dysponują rozwojowym potencjałem, przydatnym dla realizacji zadań wojewódzkich.

Kierunek działań 2.1:

Wspieranie własnych inicjatyw organizacji w zakresie realizacji zadań Samorządu Województwa.

Ramy działania organizacji pozarządowych są w dużej mierze uzależnione od działań i decyzji administracji publicznej, w tym Samorządu Województwa. Ogłaszane konkursy nie wyczerpują katalogu form wsparcia oferowanych przez sektor pozarządowy. Dlatego konieczne jest większe uelastycznienie zakresu przedmiotowego rocznych Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, na bazie których przygotowywane są otwarte konkursy ofert. Należy także przypomnieć, że same organizacje pozarządowe powinny częściej wykorzystywać możliwość składania z własnej inicjatywy ofert realizacji zadań publicznych, w tym także tych realizowanych przez organa administracji publicznej. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji specjalny zespół konsultacyjny powinien opiniować / udzielić rekomendacji projektom zgłoszonym w takim trybie. W przypadku, kiedy nie ma uzasadnionej konieczności realizacji zadania w danym roku kalendarzowym, oferta powinna zostać wpisana do bazy projektów, a odpowiedni Wydział Urzędu Marszałkowskiego powinien w następnym roku kalendarzowym wydać opinię o celowości jej realizacji i ujęciu bądź nie ujęciu w Programie Współpracy.

Istotną dla tego kierunku działania wydają się także partycypacja Samorządu Wojewódzkiego w realizacji zadań uznanych za leżące w jego kompetencji, a współfinansowanych przez zewnętrznych grantodawców, szczególnie w sytuacji, kiedy wnioskujące organizacje pozarządowe zobowiązane są do wykazania finansowego wkładu własnego.

Kierunek działań 2.2:

Pilotaż i rozwój praktyki partnerskiej realizacji zadań przez Województwo i organizacje pozarządowe.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Województwa Śląskiego posiadają potencjał wykonawczy, a przede wszystkim wiedzę o problemach występujących na szczeblu lokalnym, która może różnić się od informacji posiadanych przez instytucje administracji publicznej. Aby wspierać rozwój naszego regionu należy wykorzystać posiadane zasoby i umożliwić organizacjom udział w realizacji zadań publicznych na zasadach partnerskich, to znaczy ujmujący ich propozycje rozwiązania zidentyfikowanych problemów.

Dlatego ważnym elementem „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” będzie pilotowanie i rozwijanie partnerskiego podejścia do realizacji zadań. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym

ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe. Ważnym elementem realizacyjnym będzie stała wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi Komisjami Stałymi Sejmiku Województwa, a Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych.

Kierunek działań 2.3:

Stosowanie jednolitych procedur i zasad zlecania zadań dla wszystkich podmiotów realizujących zadania Samorządu Województwa.

Realizacja zasady równości podmiotów, która wyraża się poprzez stosowanie jednolitych procedur i zasad zlecania zadań dla wszystkich podmiotów, jest najlepszym gwarantem stabilnej i trwałej współpracy sektorów publicznego i pozarządowego.

Samorząd Województwa Śląskiego, mając na uwadze i doceniając znaczenie utrwalania dobrych relacji z przedstawicielami sektora pozarządowego, poczyni starania, aby wprowadzić i konsekwentnie stosować zgodne z obowiązującymi normami prawnymi, identyczne dla wszystkich zasady zlecania zadań publicznych, bez względu na obszar, w którym są one umiejscowione.

Aby wdrożyć niniejsze zadanie powołana zostanie grupa robocza, pracująca przy Zespole koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, która będzie monitorować procedury stosowane w zlecaniu zadań i corocznie przygotowywać raport zgodności.

Kierunek działań 2.4:

Przejrzysty i jednolity system ogłaszania konkursów oraz obiektywny system oceny wniosków.

Samorząd Województwa Śląskiego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, corocznie ogłasza konkursy ofert na zadania publiczne Województwa Śląskiego w różnych dziedzinach, które wynikają z rocznego Programu Współpracy. Forma ogłaszanych konkursów (otwarte/zamknięte, liczba rund aplikacyjnych) oraz harmonogram ich ogłaszania powinny być konsultowane z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Dla wdrożenia zadania powołana zostanie grupa robocza, pracująca przy Zespole koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, która będzie monitorować procedury stosowane w poszczególnych konkursach i corocznie przygotowywać raport zgodności. Ponadto grupa przygotowuje i przedstawi do zaakceptowania Marszałkowi Województwa kartę oceny projektów z ustaloną punktacją każdego elementu ofert podmiotu oraz określeniem elementów powodujących odrzucenie oferty ze względów formalnych.

Kierunek działań 2.5:

Wzajemne informowanie o planowanych kierunkach działalności i przedsięwzięciach, mogących stanowić obszar partnerskiej współpracy. Współpraca w zakresie analizy

rezultatów realizacji zadań pożytku publicznego przez Województwo Śląskie w danym roku budżetowym i formułowanie wniosków na lata następne.

Niczym nie zakłócony przepływ informacji o wzajemnych poczynaniach, a przede wszystkim o planowanych kierunkach działalności pozwoli organizacjom pozarządowym na lepsze przygotowanie się do pełnienia roli realizatora zadań publicznych oraz dokonanie głębszej analizy potrzeb społeczności lokalnych. Spowoduje to także mocniejsze zakorzenienie podejmowanych działań w środowisku odbiorców.

Nie mniej ważne jest także dokonywanie okresowej analizy osiągniętych rezultatów, gdyż tylko w taki sposób można osiągać nową jakość świadczonych usług.

Wdrożenie tego zadania będzie wymagało stworzenia trwałych struktur wzajemnego komunikowania się opartych na zasadach zaufania.

Cel strategiczny 3

Rozwój potencjału organizacji pozarządowych w województwie śląskim

Samorząd Województwa Śląskiego realizuje swoje zadania również poprzez kształtowanie rozwoju lokalnych społeczności, w którym to procesie szczególną rolę odgrywają organizacje pozarządowe. Współpraca Samorządu Województwa z podmiotami należącymi do III sektora pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju regionu oraz poprawy warunków i jakości życia jego mieszkańców. Działania samorządu i organizacji pozarządowych uzupełniają się, co pozwala na odciążanie sektora publicznego w realizacji niektórych zadań. Wobec tego rozwój potencjału tak przydatnego partnera, sprzyja osiągnięciu celów w ramach polityki regionalnej.

Kierunek działań 3.1:

Wsparcie dla programu profesjonalizacji III sektora i działalności ośrodków doradczo - szkoleniowych wspierających organizacje pozarządowe.

Samorząd Województwa Śląskiego dąży zarówno do jak najszerzego udziału organizacji pozarządowych w realizacji swoich zadań jak i do rozwoju działalności III sektora w regionie, oraz zwiększania skali podejmowania przez organizacje pozarządowe także innych zadań, związanych z rozwojem społeczno – gospodarczym oraz poprawą warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego. W szczególności dotyczy to możliwości otwierających się przed regionem dzięki współpracy w ramach Unii Europejskiej.

Województwo Śląskie docenia działalność aktywnych obywateli i wspiera działania wspierające ich samoorganizację. Samorząd Województwa Śląskiego uważa za celowe i przyczyniające się do prawidłowej realizacji polityki społeczno – gospodarczej, zapewniane organizacjom pozarządowym odpowiednich warunków do rozwoju, z podkreśleniem znaczenia postępu profesjonalizacji działań. Ma to służyć osiągnięciu przez III sektor w województwie śląskim takich standardów w działaniach, które umożliwiają partnerskie

włączenie w realizację zadań Województwa oraz angażowanie w programy UE. Każda organizacja powinna mieć równe szanse rozwoju umiejętności prowadzenia działań. Służyć temu ma równoprawny dostęp do wsparcia udzielanego przez działające w regionie ośrodki doradczo – szkoleniowe, wyspecjalizowane w problematyce sektora pozarządowego. Samorząd Województwa będzie współdziałał z tymi ośrodkami, w zakresie programów zwiększających przygotowanie organizacji do partnerstwa w realizacji zadań oraz w działaniach związanych z aktywizacją społeczną mieszkańców województwa śląskiego. Za zwiększające efektywność współpracy samorządu z ośrodkami, uważa się przygotowywanie/aktualizację ich zadań priorytetowych oraz prowadzenie monitoringu osiągniętych rezultatów, w formule rady programowej.

Przygotowanie modelu i regulacji dotyczących udzielania organizacjom wsparcia instytucjonalnego, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Kierunek działań 3.2:

Wspieranie budowania współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, działalności regionalnej reprezentacji III sektora oraz reprezentacji branżowych.

Wdrażanie i realizacja „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” powinny opierać się na stałej współpracy Sejmiku i Zarządu Województwa Śląskiego z regionalną reprezentacją organizacji pozarządowych. Dotyczy to w szczególności konsultacji i rekomendowania rocznych programów współpracy, ustalania na etapie planowania zamierzeń realizacyjnych, w których możliwa jest współpraca samorządu i organizacji, ocena prawidłowości prowadzenia monitoringu oraz wprowadzania zmian i modyfikacji do treści programu na lata 2007 - 2015, w przypadku wystąpienia takiej potrzeby. Samorząd Województwa będzie wspierał proces tworzenia reprezentacji organizacji pozarządowych regionu i respektował suwerenne decyzje organizacji, dotyczące wyboru swoich przedstawicieli do tego gremium.

Województwo Śląskie uznaje również zasadność tworzenia reprezentacji branżowych w sektorze pozarządowym i będzie wspierać zarówno działania organizacyjne w tym względzie, jak i zaleci współpracę w zakresach tematycznych odpowiednim wydziałom i jednostkom Samorządu Województwa.

Stałym elementem wspierania działalności regionalnej reprezentacji III sektora oraz reprezentacji branżowych przez Samorząd Województwa, będzie coroczna organizacja Regionalnego Forum Inicjatyw Pozarządowych.

Województwo Śląskie uważa również za celowe promowanie i wspieranie współpracy między organizacjami oraz udziału organizacji we współpracy międzysektorowej. Współpraca w różnych formach, a w szczególności tworzenie porozumień dla wspólnej realizacji zadań, jest niewątpliwie pomocna w przygotowaniu organizacji do współpracy z samorządem w zakresie jego zadań własnych.

Przygotowanie modelu i narzędzi dla wspierania budowania współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, działalności regionalnej reprezentacji III sektora oraz reprezentacji branżowych, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Kierunek działań 3.3:

Wzmocnienie i rozwój organizacji w formach umożliwiających im uzyskanie gotowości do realizowania zadań zgodnych z zadaniami Samorządu Województwa.

Województwo Śląskie uznaje organizacje pozarządowe za ważnego uczestnika procesu związanego z rozwojem społeczno – gospodarczym regionu. Mając na uwadze dane zawarte w „Diagnozie stanu i aktywności sektora pozarządowego w województwie śląskim”, informacje wynikające z samooceny organizacji oraz doświadczeń organizacji infrastrukturalnych III sektora, działających w regionie, samorząd wojewódzki będzie wspierał organizacje pozarządowe, aby wzmacniały się i rozwijały dla uzyskania gotowości do partnerskiej współpracy z Województwem Śląskim.

Przygotowanie modelu i regulacji dla tworzenia warunków i programów ukierunkowanych na uzyskanie przez organizacje gotowości do realizowania zadań zgodnych z zadaniami własnymi samorządu województwa, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Kierunek działań 3.4:

Wsparcie udziału organizacji w konkursach oraz realizacji projektów, w ramach programów regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy europejskich.

Województwo Śląskie uznaje za szczególnie przydatne dla rozwoju regionu, działania organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków budżetowych (nie będących środkami samorządu bezpośrednio przeznaczonymi na dotacje dla organizacji pozarządowych

i innych podmiotów, zgodnie z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) oraz środków pozabudżetowych, w ramach programów regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy europejskich.

Województwo Śląskie zamierza realizować systemowe wsparcie dla organizacji w zakresie pozyskiwania tego typu środków. Będzie wzięta pod uwagę możliwość przyznawania organizacjom, z zachowaniem procedur konkursowych, dofinansowania wymaganego wkładu własnego, w konkursach na zadania zgodne z zadaniami własnymi samorządu województwa. Stosowane w tym przypadku zasady konkursowe powinny być wzorowane na trybie przyznawania dotacji uzupełniających przez Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (środki budżetowe, przyznawane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej). Województwo Śląskie podejmie działania na rzecz ułatwienia uzyskiwania gwarancji przez organizacje, w przypadku takiego wymogu w danym konkursie, oraz zapewni na poziomie regionu, możliwość uzyskiwania pożyczek na prefinansowanie realizacji dotowanych projektów przez organizacje pozarządowe, na szczególnie korzystnych warunkach i w całości uproszczonym trybie (przykładem są warunki i procedury stosowane przez Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich PAF PIO).

W ramach wsparcia pozafinansowego, Zarząd Województwa Śląskiego uprości i skróci tryb udzielania rekomendacji dla organizacji składających wnioski. Samorząd województwa będzie zapewniał organizacjom pozarządowym dostęp do szkoleń i innych działań informacyjno – promocyjnych, dotyczących ogłaszanych konkursów i realizacji projektów.

Przygotowanie modelu, regulacji i narzędzi dotyczących wsparcia udziału organizacji w konkursach oraz realizacji projektów, w ramach programów regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Kierunek działań 3.5:

Promowanie i podkreślanie przez Samorząd Województwa wysokiej rangi wsparcia dla aktywności społecznej i szczególnego znaczenia społecznego zaangażowania biznesu oraz darczynności indywidualnej.

Sejmik i Zarząd Województwa Śląskiego będzie prowadził działania promujące darczynność w środowiskach biznesowych i wśród osób indywidualnych. Dla podkreślenia wysokiej rangi wsparcia udzielanego organizacjom, celowe jest organizowanie przez Województwo Śląskie corocznej edycji regionalnego konkursu, z nagrodami dla zasłużonych darczyńców.

W województwie śląskim powinien docelowo powstać Fundusz Regionalny, przeznaczony na dofinansowanie realizacji zadań przez organizacje pozarządowe, a także tworzący „bazę kapitałową” w przypadku możliwości pozyskania środków na regranting (dużych dotacji, przekazywanych następnie przez administratora programu w formie mniejszych dotacji).

Przygotowanie propozycji dla tych działań można powierzyć Zespołowi koordynacyjnemu ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Kierunek działań 3.6:

Realizacja pozafinansowych form wsparcia dla organizacji pozarządowych i rozwoju aktywności społecznej.

Pozafinansowe formy wsparcia są tym elementem współdziałania, który wymaga od partnerów dobrej identyfikacji potrzeb i wiedzy o realnych możliwościach. Istotne jest zapewnienie równoprawnego dostępu do wsparcia wszystkim organizacjom działającym w obszarze zadań własnych samorządu województwa i trafne adresowanie pomocy. Przygotowanie i bieżąca aktualizacja oferty pozafinansowego wsparcia, które może udzielać organizacjom pozarządowym Województwo Śląskie oraz ustalenie zasad dotyczących korzystania przez organizacje z pozafinansowych form wsparcia, jest przedsięwzięciem do realizacji przez Zarząd Województwa Śląskiego, we współpracy z Zespołem koordynacyjnym

i organizacjami pozarządowymi.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Kierunek działań 3.7:

Prowadzenie przez Samorząd Województwa programu Obserwatorium III sektora, dotyczącego aktywności społecznej i kondycji organizacji pozarządowych w regionie.

Zbieranie danych dotyczących poziomu i stanu aktywności społecznej w regionie oraz ich analiza i opracowanie, stanowić będzie zadanie Obserwatorium III sektora, prowadzonego przez Województwo Śląskie. Samorząd Województwa będzie realizował to zadanie w ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi i korzystając ze wsparcia organizacji infrastrukturalnych III sektora. W ramach Obserwatorium prowadzone będzie również monitorowanie stopnia osiągnięcia celów w „Programie współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” oraz wykonania rocznych programów współpracy. Na tej podstawie będą opracowane roczne raporty, dostarczające informacji o kondycji III sektora w regionie, pozwalające na prognozowanie jego potrzeb

i przygotowanie do współpracy z Województwem. Te raporty mają także służyć weryfikacji przyjętych założeń i stosowanych rozwiązań w programach rocznych i wieloletnim, oraz zawierać wskazówki dla dalszych działań. Zakłada się jak najszerze upowszechnienie raportów rocznych i zawartych w nich wniosków zarówno wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych jak i Samorządu Województwa Śląskiego.

Przygotowanie modelu i narzędzi dla prowadzenia Obserwatorium III sektora, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Kierunek działań 3.8:

Włączanie sektora pozarządowego we współpracę międzyregionalną, ogólnopolską i międzynarodową realizowaną przez Województwo Śląskie oraz wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych w tym zakresie.

Udział przedstawicieli organizacji pozarządowych we współpracy międzyregionalnej, ogólnopolskiej i międzynarodowej realizowanej przez Województwo Śląskie, jest przede wszystkim dobrą wizytówką regionu, szczególnie w przypadku Unii Europejskiej, gdzie taka praktyka jest dobrze widziana. Należy zwrócić uwagę, że w wielu krajach, w działalność organizacji pozarządowych angażują się osoby, które poprzednio zajmowały eksponowane pozycje w biznesie i polityce lokalnej. Włączanie organizacji do współpracy międzynarodowej (ale także na poziomie krajowym) daje możliwość nawiązywania kontaktów z szerszym kręgiem osób i instytucji, dzięki wspólnemu mianownikowi, jakim są działania społeczne.

Przygotowanie modelu włączania sektora pozarządowego we współpracę międzyregionalną, ogólnopolską i międzynarodową realizowaną przez Województwo Śląskie oraz wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych w tym zakresie, jest przedsięwzięciem do realizacji w ramach wdrażania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015”. To zadanie zrealizuje tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa i współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi organizuje bieżące działania związane z dalszą realizacją, zgodnie z przyjętymi ustaleniami.

Rozwój i wzbogacanie potencjału Województwa Śląskiego przez współuczestnictwo obywateli i ich wspólnot w działaniach realizowanych przez Samorząd Województwa Śląskiego.

Trzeba zwrócić uwagę, że działania realizowane w skali województwa są w mniejszym stopniu, niż działania w skali gminy/powiatu, postrzegane przez mieszkańców regionu jako adresowane do nich. Na ten odbiór wpływa głównie specyfika tych działań. Są to albo duże, eksponowane przedsięwzięcia o znaczeniu regionalnym, odbierane jako nie mające bezpośredniego wpływu na życie przeciętnego mieszkańca regionu, albo przedsięwzięcia „rozproszone” w regionie, często niewystarczająco doceniane przez adresatów, ponieważ nie eksponują kontekstu lokalnego. Wpływa na to także odroczenie czasowe rezultatów, ponieważ te działania, z racji skali, kompleksowości, większej uniwersalności podejmowanych problemów, przeważnie nie prowadzą do szybkich zmian.

Kierunek działań 4.1:

Współdziałanie Samorządu Województwa i organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków na zadania związane z rozwojem Województwa Śląskiego z funduszy krajowych i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i funduszy europejskich.

Samorząd Województwa Śląskiego jest przekonany o istotnej roli organizacji pozarządowych w procesie aplikowania o środki europejskie. Aby zwiększyć możliwości absorpcyjne śląskich organizacji pozarządowych Samorząd podejmie działania informacyjne, szkoleniowe i doradcze, w które przede wszystkim będą zaangażowane instytucje pełniące rolę Beneficjentów Końcowych środków europejskich w regionie. Zorganizowany zostanie także system zapewniający montaż finansowy w przypadku wymaganego wkładu własnego projektów zgłaszanych przez organizacje pozarządowe.

Kierunek działań 4.2:

Wspólna inicjatywa regionalna Samorządu Województwa i organizacji na rzecz tworzenia w województwie śląskim głównych biur lub oddziałów funduszy angażujących się w Polsce. Organizacja społecznego wsparcia dla działań „lobbingowych” na rzecz inicjatyw z terenu województwa śląskiego w instytucjach i organizacjach dystrybuujących środki.

Bliskość źródeł informacji, jej aktualność i kompletność często są warunkiem sine qua non w otrzymaniu środków na realizację projektów, które służą nie tylko członkom organizacji grantobiorczej, ale poprawiają jakość życia mieszkańców regionu. Nie otrzymanie na czas informacji na temat możliwości składania wniosków odbiera szansę na poprawę sytuacji jego potencjalnych beneficjentów, ale także uniemożliwia organizacjom pozarządowym podnoszenia ich kompetencyjności i zmniejsza szanse na pozyskanie środków w przyszłości.

Tworzenie w województwie śląskim biur lub oddziałów funduszy dotujących przedsięwzięcia na terenie naszego kraju jest ważnym zadaniem, w realizację którego powinien włączyć się Samorząd Województwa. Powinien on także wesprzeć, głównie w płaszczyźnie informacji, promowanie i lobbowanie inicjatyw organizacji pozarządowych, których korzyści będą odczuwalne dla mieszkańców naszego województwa.

Kierunek działań 4.3:

Włączanie organizacji pozarządowych w działania informacyjne i promocyjne Województwa Śląskiego, dotyczące realizacji polityki regionalnej.

Polityka regionalna jest ważnym elementem działań Wspólnoty Europejskiej, a jej głównym celem jest niwelowanie dysproporcji rozwojowych pomiędzy poszczególnymi regionami Unii. Główny nacisk należy położyć na informowanie o narzędziach i instrumentach realizacji tej polityki, zwłaszcza tych dostępnych dla organizacji pozarządowych. Umożliwi to maksymalne wykorzystanie wszystkich szans rozwojowych, jakie otworzą się przed naszym województwem oraz wytworzy / pogłębi poczucie wspólnotowości i współodpowiedzialności za kondycję regionu.

Kierunek działań 4.4:

Prowadzenie monitoringu w zakresie potrzeb i problemów mieszkańców i wspólnot w regionie z udziałem organizacji pozarządowych.

Prowadzenie ciągłego monitorowania potrzeb i problemów społecznych jest podstawowym czynnikiem sukcesu w działaniach naprawczych zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców. Organizacje pozarządowe dysponują danymi dotyczącymi licznych grup społecznych, które borykają się z różnymi problemami społecznymi. Bazowanie tylko na oficjalnych statystykach i korzystanie wyłącznie z oficjalnych danych administracji publicznej uniemożliwi stworzenie rzetelnego i prawdziwego obrazu sytuacji w regionie.

Aby zrealizować to zadanie powstanie tematyczna grupa robocza, powołana przez Marszałka Województwa, współdziałająca z Zespołem koordynacyjnym ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Do składu grupy swoich przedstawicieli wyznaczy Marszałek i wskażą organizacje pozarządowe.

4. Procedury wdrażania, monitoringu i ewaluacji Programu

Istotnym i niezbędnym elementem „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015” jest przygotowanie spójnego i precyzyjnego systemu jego wdrażania oraz monitoringu i oceny postępów w osiągnięciu założonych celów.

Wszystkie działania podejmowane w ramach systemu monitorowania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015”

mają na celu korygowanie ewentualnych nieprawidłowości. Wprowadzanie systemowych działań naprawczych i zapobiegawczych umożliwi wyeliminowanie przyczyn oraz zniwelowanie skutków ewentualnych zaburzeń.

1. Podmioty zaangażowane we wdrażanie „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015”.

Do zadań Województwa należy określenie strategii rozwoju województwa oraz sposobów jej realizacji. Mimo, że przyjęta „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020” nie wymienia bezpośrednio zadań związanych z budową i wzmacnianiem organizacji pozarządowych oraz budowania partnerskich relacji między III sektorem a samorządem szczebla regionalnego, to w wielu obszarach Strategii wskazano na konieczność tworzenia warunków do rozwoju i efektywnej działalności organizacji pozarządowych.

Tworzenie warunków sprzyjających efektywnemu współdziałaniu Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi, w celu lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców regionu, należy do zadań administracji samorządowej województwa. Jednak należy zaznaczyć, że wyniki realizacji „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015” oraz stopień osiągnięcia założonych celów, w istotny sposób zależą będą również od zaangażowania jego bezpośrednich adresatów – organizacji pozarządowych działających w województwie śląskim.

Zarząd Województwa Śląskiego będzie koordynował realizację „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015” oraz promował dobre wzorce i praktyki zmierzające do rozwoju i doskonalenia współpracy pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. Działania Zarządu Województwa w tym zakresie wspierać będzie powołany w kwietniu 2006 roku Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w regionie.

2. Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w regionie.

Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w regionie został powołany w kwietniu 2006 r. (zarządzenie nr 25/2006 Marszałka Województwa Śląskiego z 24 kwietnia 2006 r.), a w jego skład wchodzi przedstawiciele Sejmiku Województwa Śląskiego, urzędnicy Urzędu Marszałkowskiego oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na terenie regionu. Do zadań Zespołu należy m. in.: stworzenie wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz jego wdrożenie i monitoring jak również przygotowanie projektów rocznych programów współpracy Województwa z organizacjami pozarządowymi.

3. Wdrażanie wieloletniego „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015”

Proces wdrożenia „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015” powinien zostać przeprowadzony w ciągu pierwszych

dwu lat od jego uchwalenia. W tym okresie powinny zostać przygotowane, skonsultowane i wdrożone wszystkie procedury, struktury i narzędzia, zgodnie z ustaleniami zawartymi w Programie. Natomiast w ciągu pierwszego roku wdrażania należy opracować i wprowadzić w praktyce te elementy realizacyjne programu, które dotyczą Celu strategicznego 1. Powinien powstać system i narzędzia komunikowania się Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi, zostać stworzony model i wdrożone struktury współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi oraz przygotowane narzędzia i struktury służące współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań. Również w ciągu pierwszego roku wdrażania powinny zostać przygotowane/określone wskaźniki, niezbędne dla prowadzenia monitoringu

4. *Monitoring w trakcie wdrażania i realizacji „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015” oraz analiza efektów realizowania rocznych programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi.*

Celem działań monitorujących jest uzyskanie skwantyfikowanych danych pozwalających odpowiedzieć na pytanie o postępy w osiąganiu celów założonych w „Programie współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015”. Działania te zostaną oparte o wskaźniki, które stanowią podstawę oceny stopnia realizacji celów strategicznych Programu. Zbieranie danych oraz ich szczegółowa analiza i opracowanie na tej podstawie rocznych raportów monitorujących stopień osiągnięcia celów stanowić będzie zadanie Obserwatorium III sektora, prowadzonego przez Województwo Śląskie. Raporty te będą przedstawiane Zespołowi koordynacyjnemu ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w regionie, który na ich podstawie, określać będzie priorytetowe kierunki kolejnych, rocznych programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi. Jednocześnie zakłada się jak najszersze upowszechnienie raportów rocznych i zawartych w nich wniosków zarówno wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych jak i Samorządu Województwa Śląskiego. Raporty te publikowane będą na stronie internetowej Województwa Śląskiego (www.silesia-region.pl) jak i śląskim portalu organizacji pozarządowych (www.slask.ngo.pl).

Co roku organizowane będzie Wojewódzkie Forum Inicjatyw Pozarządowych, podczas którego dokonane będzie m. in. podsumowanie kolejnych etapów realizacji celów „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015”, analiza efektów realizacji rocznych „Programów współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi” oraz dyskusja nad dalszymi kierunkami działań i możliwościami wprowadzenia usprawnień.

Wskaźniki do monitoringu zostaną przygotowane w pierwszym roku wdrażania Programu.

5. *Raportowanie*

Raporty z monitoringu dotyczącego osiągania celów zawartych w wieloletnim „Programie współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007-2015” zawierać będą zarówno dane zebrane w ramach Obserwatorium III sektora jak i dane zebrane przez organizacje pozarządowe w regionie. Dane te zostaną zagregowane, a na ich podstawie przedstawione zostaną analizy wraz z wnioskami. Na tej podstawie Zespół koordynacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi dokonywać będzie oceny uzyskanych wyników w zestawieniu z założonymi celami strategicznymi. W przypadku rozbieżności, Zespół rekomendować będzie Sejmikowi Województwa Śląskiego podjęcie działań naprawczych i korygujących. Raporty monitorujące publikowane będą na stronach internetowych Województwa Śląskiego oraz portalu organizacji pozarządowych działających w regionie.

ZAŁĄCZNIK NR 1

*Opracowanie przygotowane przez Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych
przy współpracy ze Stowarzyszeniem KLON/JAWOR*

Diagnoza stanu i aktywności sektora pozarządowego w województwie śląskim

Diagnoza przygotowana na podstawie:

- badania „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2006” przeprowadzonego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor (realizacja CBOS)
- „Barometru Współpracy 2006” - raportu z badania rocznych programów współpracy gmin i powiatów z organizacjami pozarządowymi w województwie śląskim zrealizowanego w ramach projektu EQUAL „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”
- „Raportu z badania ankietowego projektu „Prześwietlenie” autorstwa dr Ryszarda Skrzypca, realizowanego przez CRIS na obszarze Subregionu Zachodniego Woj. Śląskiego (Jastrzębie Zdrój, Racibórz, Rybnik, Wodzisław Śląski, Żory), współfinansowanego przez Fundację im. Batorego

Część analiz oparto na wynikach badania „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2006”, przeprowadzonego przez Stowarzyszenie Klon/Jawor (realizacja CBOS). Ponieważ trwają jeszcze prace nad ostatecznym przygotowaniem zbiorów danych, zastrzegamy sobie możliwość dokonania korekt.

I. LICZBA ORGANIZACJI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

Według danych REGON z połowy 2005 roku, w Polsce zarejestrowanych było prawie 58 tysięcy stowarzyszeń i fundacji (nie licząc ok. 14 tys. Ochotniczych Straży Pożarnych oraz oddziałów lokalnych organizacji), w tym 7,5 tys. fundacji i ponad 50 tys. stowarzyszeń. Trzeba przy tym pamiętać, że dane rejestru REGON nie są precyzyjne, więc co najmniej 10% zarejestrowanych tam organizacji w praktyce może już nie istnieć. Równocześnie badania nie zawierają także danych dotyczących innych, niż identyfikowane poprzez ten rejestr, form działalności w sektorze pozarządowym (stowarzyszenia zwykłe, osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych w RP, grupy samopomocowe i nieformalne itp.), których liczba, co najmniej, odpowiada liczbie prawdopodobnie nie działających już organizacji.

W województwie śląskim, jest zarejestrowanych **5942** organizacji pozarządowych, w tym 563 fundacje i 5379 stowarzyszenia. W porównaniu do liczby 4536 organizacji, wykazanej w badaniach KLON/JAWOR dotyczących 2002 r., i 5566 organizacji w 2004 r. można stwierdzić, że liczba podmiotów prowadzących działalność w tej formule corocznie wzrasta o prawie 10%.

Czy liczba 5942 organizacji pozarządowych w województwie śląskim to dużo czy mało?

Dla odpowiedzi na to pytanie często używa się wskaźnika liczby organizacji w odniesieniu do liczby mieszkańców. Wskaźnik ten pozwala stwierdzić, że w województwie śląskim jest relatywnie mało organizacji. Pod względem liczby organizacji, woj. śląskie ze wskaźnikiem 12,63 organizacji na 10 tys. mieszkańców, w porównaniu do średniego wskaźnika krajowego, wynoszącego ponad 15, zajęło czternaste miejsce wśród wszystkich polskich województw. Jeśli jednak wziąć pod uwagę średnią liczbę organizacji w większych miastach regionu, to pod względem „przeciętnej” gęstości sieci organizacji na poziomie lokalnym, województwo śląskie sytuuje się w połowie rankingu krajowego.

II. LUDZIE W ORGANIZACJACH

1. Pracownicy

Według wyników badania, tylko 1 na 5 organizacji z województwa śląskiego, czyli około 20%, zatrudnia płatnych pracowników (w różnych formach umów). Podobne wyniki uzyskano w całej Polsce (ok. 23% organizacji).

W poprzedniej edycji badania (w r. 2004) organizacji zatrudniających płatnych pracowników było ponad 30%. Jednak potwierdzenie, że istotnie mamy do czynienia ze znaczącym spadkiem odsetka organizacji zatrudniających płatnych pracowników, będzie możliwe dopiero po ostatecznej weryfikacji danych z badania przeprowadzonego w 2006r.

W połowie organizacji posiadających płatny personel, pracują nie więcej niż 3 osoby, mniej niż 1% organizacji zatrudnia więcej niż 20 osób.

Aby jednak w pełni oszacować potencjał ludzki, jakim dysponują organizacje, do danych o płatnych pracownikach należy dodać informacje o liczbie członków organizacji i przedstawicieli ich władz, którzy regularnie pracują na rzecz organizacji, nie pobierając za

to wynagrodzenia. Według deklaracji uczestników badania, w co drugiej organizacji w województwie śląskim, takich osób jest co najmniej 6. Wyniki te są podobne do krajowych.

Większość badanych organizacji (80%) zadeklarowało, że w ciągu najbliższych 12 miesięcy nie zamierza zwiększyć zatrudnienia. Natomiast około 10% zamierza zatrudnić nowe osoby. Tylko nieliczne organizacje planują zmniejszenie zatrudnienia. Podobne wyniki zarejestrowano na poziomie całego kraju.

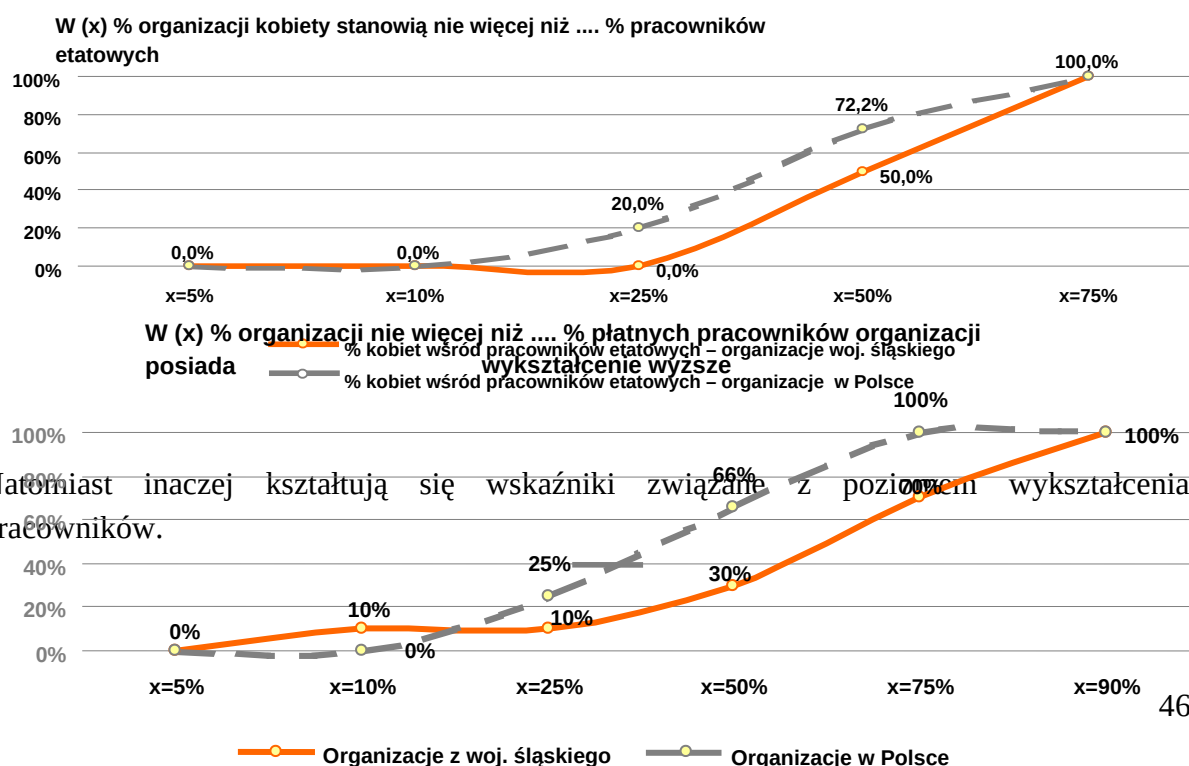
Najczęściej podawaną przyczyną ograniczenia zatrudnienia pracowników jest brak środków finansowych – takiej odpowiedzi udzieliło 2/3 badanych organizacji. Nieco mniej, bo 57% organizacji twierdzi, że nie potrzebuje nowych pracowników, ponieważ nie zamierza znacząco rozwijać swojej działalności. Tylko 5% organizacji twierdzi, że nie zamierza zatrudniać nowych osób z obawy przed formalnościami i wynikającymi z tego zobowiązaniami.

Trzeba zwrócić uwagę na to, że prawie 9% organizacji w województwie śląskim stwierdziło, że nie zamierza zatrudniać ludzi z uwagi na trudności jakie obecnie przeżywają, podczas gdy na poziomie całego kraju takiej odpowiedzi udzieliło ok. 4% badanych.

Trzeba też podkreślić, że organizacje w województwie śląskim zdecydowanie częściej wskazywały, że nie zamierzają rozwijać swojej działalności.

Powyższe dane nie sumują się do 100%, ponieważ każda organizacja mogła podać więcej niż jedną przyczynę ograniczania rozwoju kadrowego.

Pomimo tego, że wśród pracowników organizacji ok. 2/3 stanowią kobiety, to mniej kobiet jest pracownikami etatowymi. Ten wynik jest zbliżony w całej Polsce.

Natomiast inaczej kształtują się wskaźniki związane z poziomem wykształcenia pracowników.

W województwie śląskim, w połowie organizacji zatrudniających pracowników, wyższe wykształcenie ma tylko 30% z nich, podczas gdy na poziomie kraju ten wskaźnik wynosi 66%.

2. Członkowie

Podobnie jak w skali całego kraju, prawie 90% organizacji w województwie śląskim, to organizacje członkowskie. „Przeciętne” stowarzyszenie z województwa śląskiego skupia ok. 75 członków. Dane te mogą być mylące, ponieważ średnią liczbę członków zawyżają organizacje masowe. Praktycznie, połowa śląskich organizacji ma nie więcej niż 35 członków, a 3 na 4 organizacje skupiają nie więcej niż 80 członków.

Badani deklarują, że niespełna połowa członków organizacji włącza się w jej działalność. Zaledwie 55% członków regularnie płaci składki członkowskie. Ponad 25% członków przeciętnej organizacji w województwie śląskim pozostaje całkowicie bierna – nie pojawia się na walnych zebraniach, nie płaci składek, nie utrzymuje kontaktu z organizacją.

Zarówno dane o liczebności jak i dane dotyczące aktywności członków, nie wyróżniają organizacji z województwa śląskiego, na tle reszty kraju.

3. Wolontariusze

Zaledwie 28% organizacji pozarządowych w województwie śląskim korzysta z pomocy wolontariuszy (nie będących ich członkami ani pracownikami). To o ponad 12% mniej, niż w pozostałych regionach.

Połowa organizacji korzystających z pracy wolontariuszy w ostatnim roku współpracowała nie więcej niż z dziesięcioma wolontariuszami, a 3 na 4 takie organizacje wsparło pracą wolontarystyczną nie więcej niż 20 osób. W województwie śląskim, dwukrotnie mniej wolontariuszy włączało się w działania organizacji w sposób stały.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie reguluje zasady korzystania z pracy wolontariuszy. Jednak w większości organizacji przepisy te nie są stosowane. 60% organizacji korzystających z pomocy wolontariuszy, nigdy nie pokrywa kosztów związanych z wykonywaną przez nich pracą (np. kosztów dojazdu), natomiast 2/3 organizacji nie

ubezpiecza wolontariuszy, a w co trzeciej organizacji wolontariusze nie przechodzą odpowiednich szkoleń, przysposabiających ich do czynności, które mają wykonywać. 60% nie podpisuje z wolontariuszami umów określających ich obowiązki.

Fakt, że podobnie jest w całym polskim sektorze pozarządowym, podkreśla konieczność rozwiązywania tych problemów we wszystkich regionach.

Badając dane dotyczące zaangażowania ludzi w organizacjach pozarządowych, zarówno

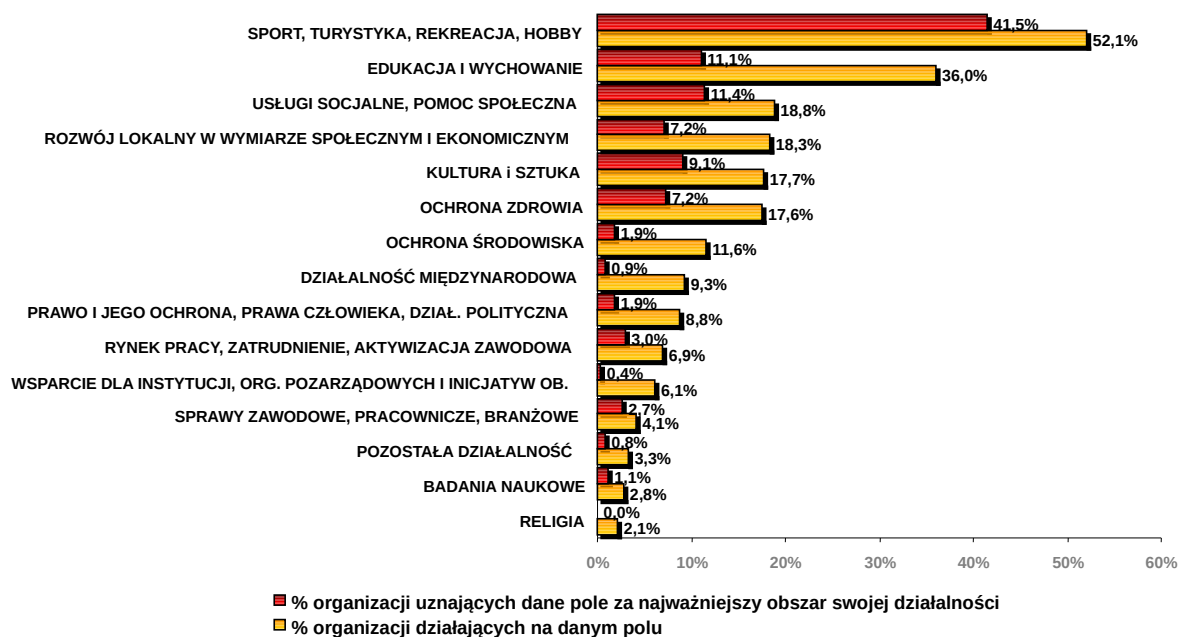
w kontekście zatrudnienia pracowników, członkostwa jak i wolontariatu, można wskazywać organizacje pozarządowe w województwie śląskim jako obszar możliwości dla działań na rzecz aktywizacji młodzieży oraz osób w wieku emerytalnym, a także, jako rozwijającą się ofertę działań głównych i towarzyszących w programach aktywizacji społeczno - zawodowej osób bezrobotnych.

Z powyższych danych wynika, że należy położyć większy nacisk na promocję organizacji pozarządowych jako miejsca zatrudnienia. W trzecim sektorze mogą znaleźć zatrudnienie przede wszystkim osoby z wykształceniem humanistycznym, a także osoby z problemami przystosowawczymi, które mają problemy ze znalezieniem zatrudnienia na „komercyjnym” rynku pracy.

III. AKTYWNOŚĆ ORGANIZACJI

1. Pola działań organizacji

Pola działań organizacji w woj. śląskim

Najwięcej organizacji działa na polu, które można nazwać zagospodarowaniem wolnego czasu, czyli w obszarze sportu, rekreacji, turystyki, hobby – 41,5% ogółu. Pomoc społeczna jest na drugim miejscu i stanowi główne pole działania 11,4% III sektora. Trzecie miejsce zajmuje edukacja - 11,1%, czwarte kultura i sztuka - 9,1%. Warto także zwrócić uwagę na ochronę zdrowia i rozwój lokalny - po 7,2 %. Od III sektora Europy Zachodniej różni nas ograniczony udział organizacji działających na polu ochrony środowiska oraz organizacji konsumenckich.

W kontekście absorpcji środków europejskich, ważne jest, że 3% organizacji pozarządowych zajmuje się rynkiem pracy, co łącznie z tymi zajmującymi się edukacją, wyłania już teraz w obszarze sektora pozarządowego, co najmniej 14% grupę potencjalnych wnioskodawców i realizatorów zadań współfinansowanych przez UE.

W działaniach organizacji dominują hobby, sport i turystyka - ponad połowa organizacji realizuje takie przedsięwzięcia. Ale 36% organizacji prowadzi działania edukacyjne, 18,8% socjalne, 11,6% w zakresie ochrony środowiska, 18,3% zajmuje się rozwojem lokalnym, 9,3% działalnością międzynarodową, 1,6% prawami konsumenta.

Należy jednak zwrócić uwagę i zastanowić się, czy brak specjalizacji i mieszanie różnych sfer nie są jednym ze źródeł słabości organizacji. Organizacje najczęściej zdają sobie sprawę z „rozdrobnienia” własnej działalności, uzasadniając to utrudnieniami i niestabilną sytuacją w zakresie pozyskiwania środków.

Organizacje przede wszystkim świadczą usługi bezpośrednio dla klientów – 74,4%. Warto jednak zwrócić szczególną uwagę na dane przedstawiające organizacje w roli reprezentantów interesów i rzeczników swoich beneficjentów – 44,8% organizacji prowadzi rzecznictwo, 30,4% mobilizuje opinię społeczną, 20,7% uczestniczy w sporach z administracją. Jeżeli do tego dodamy 22,1% organizacji prowadzących działalność wydawniczą oraz 33% organizujących debaty i konferencje, to wyłania się obraz silnej grupy interesu, która może oddziaływać na opinię publiczną i administrację. W odpowiedziach na zapytanie o hierarchię ważności działań III sektora, rzecznictwo jest wymieniane na drugim miejscu, po świadczeniu usług dla beneficjentów. Dodatkowo 11,7% organizacji organizuje targi, wystawy itp. a 28,2% animuje współpracę z innymi instytucjami.

7,5% organizacji podejmuje współpracę międzynarodową.

2. Terytorialny zasięg działań, skala działań

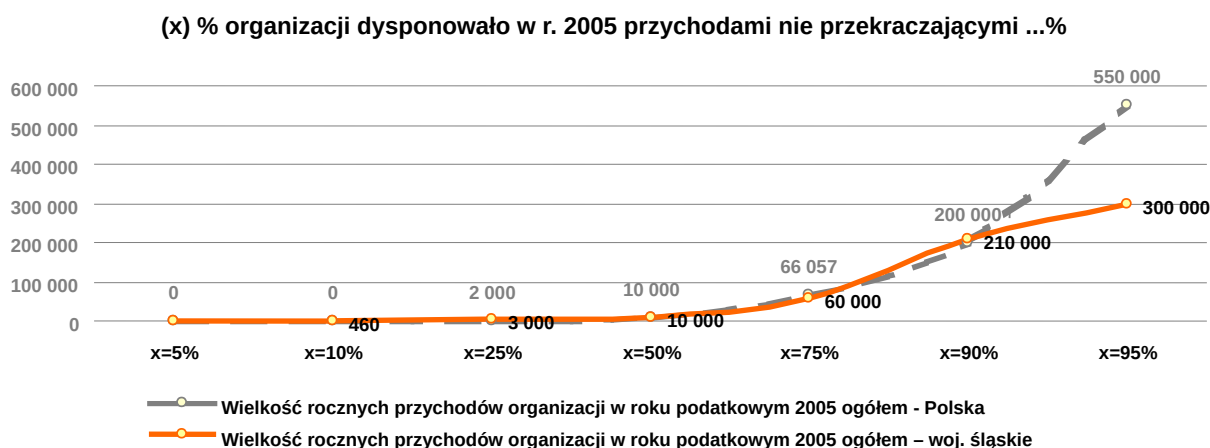
Z badań wynika, że organizacje pozarządowe w województwie śląskim są bardziej zorientowane na swoje najbliższe otoczenie, w większym stopniu koncentrują się na działaniach w skali lokalnej. Prawie połowa organizacji prowadzi działania na poziomie najbliższego osiedla/dzielnicy, a około 60% działa w skali gminy/powiatu.

Na podstawie deklaracji uczestników badania można szacować, że ciągu całego roku 2005 z działalności organizacji zlokalizowanych na Śląsku skorzystało ok. 1,6 - 2 mln. osób, oraz ok. 16-20 tys. instytucji i organizacji.

IV. POTENCJAŁ ORGANIZACJI

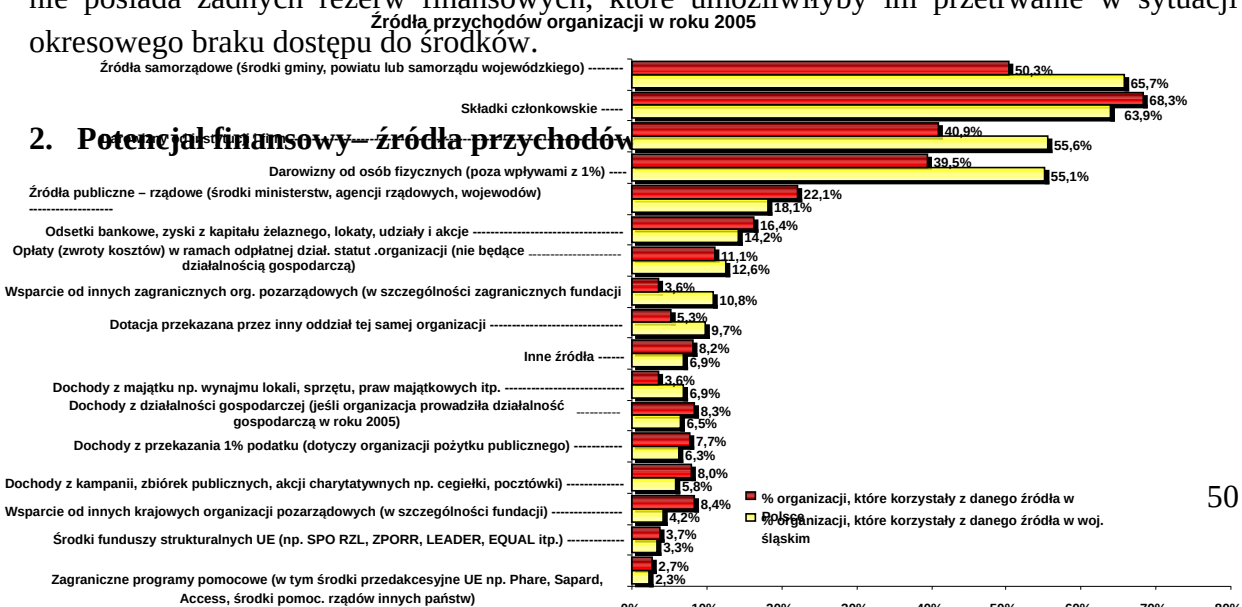
1. Potencjał finansowy i techniczny organizacji

Pod względem wielkości przychodów, organizacje w województwie śląskim nie wyróżniają się na tle całego sektora pozarządowego. Mniej więcej co dziesiąta organizacja nie odnotowała w roku 2005 żadnych przychodów, blisko 40% osiągnęło przychody nie przekraczające 5 tys. zł., niespełna 20% organizacji osiągnęło w zeszłym roku przychody przekraczające 100 tys. zł.

75% organizacji deklaruje, że nie posiada żadnego istotnego majątku. Wynik ten jest jednak nieco lepszy niż statystyki dla całego sektora pozarządowego w Polsce, które kształtują się na poziomie 80%. Organizacje posiadające majątek najczęściej są właścicielami lokali i nieruchomości, gruntów oraz środków transportu.

70% organizacji z województwa śląskiego (i 76% organizacji w całej Polsce) stwierdziło, że nie posiada żadnych rezerw finansowych, które umożliwiłyby im przetrwanie w sytuacji okresowego braku dostępu do środków.

Najważniejszym źródłem przychodów organizacji z województwa śląskiego (wykorzystywanym przez najwięcej z nich, a także najczęściej wskazywanym przez organizacje jako jedno z najistotniejszych źródeł przychodów) są źródła samorządowe: środki gmin, powiatów, samorządu regionalnego. W roku 2005 skorzystało z nich 2/3 organizacji (60% organizacji wymieniło je wśród 4 największych źródeł swoich przychodów), jest to znacznie więcej niż w sali całego kraju, gdzie wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 50%. Prawie 60% śląskich organizacji wymieniło je wśród 4 największych źródeł swoich przychodów.

Podobnie jak w poprzednich latach, do najczęstszych źródeł przychodów organizacji należały również składki członkowskie oraz darowizny.

Organizacje z województwa śląskiego częściej niż ma to miejsce w innych rejonach kraju korzystają z filantropii instytucji i przedsiębiorstw, a także z darowizn od osób fizycznych. Więcej organizacji wskazuje na posiadanie środków od zagranicznych fundacji (9,5%) niż ze źródeł europejskich (około 6%).

Aż 25% organizacji poszukiwało w ciągu ostatnich dwóch lat środków na wkład własny, dlatego też warto zastanowić się na funduszem gwarantującym taki wkład na poziomie regionu.

3. Potencjał techniczny organizacji – komputeryzacja

Prawie 45% organizacji w województwie śląskim w ogóle nie używa komputerów. Daje to wyobrażenie o trudnościach, jakie czekają sektor tego regionu w miarę upływu czasu, kiedy korzystanie z nowych technologii stanie się koniecznym warunkiem prowadzenia jakichkolwiek działań i utrzymywania jakichkolwiek kontaktów, szczególnie z administracją. Problem ten dotyczy całego sektora pozarządowego w Polsce – bez komputerów obywa się ok. 40% organizacji.

3/4 organizacji w województwie śląskim dysponuje maksymalnie 1 komputerem, a 90% ma ich nie więcej niż 3. Nie oznacza to jednak, że członkowie organizacji nie korzystają z nowych technologii. Prawie 30% z nich twierdzi, że co najmniej kilkakrotnie w ciągu dnia

korzysta z Internetu w sprawach związanych z organizacją, zaś blisko 80% korzysta z niego przynajmniej kilka razy w miesiącu.

36% organizacji w regionie ma własną stronę internetową, a kolejnych 10% przygotowuje swoje strony.

V. PROBLEMY ORGANIZACJI

Syntetyczną miarą problemów, z jakimi borykają się organizacje, może być ich stosunek do przyszłości. Przedstawiciele organizacji zapytani, czy zamierzają w najbliższym czasie rozwijać działalność swojej organizacji, najczęściej deklarują, że planują utrzymać ją na niezmienionym poziomie. Przedstawiciele co trzeciej organizacji, zamierzają istotnie ją rozwinąć.

Blisko połowa ankietowanych z województwa śląskiego stwierdziła, że spodziewa się w przyszłości poprawy warunków działania, przede wszystkim w związku z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej i pojawieniem się nowych możliwości. Tylko 12% było odmiennego zdania. Podobnie optymistyczne nastawienie panuje w sektorze pozarządowym w całej Polsce.

Tradycyjnie, problemem najczęściej sygnalizowanym przez organizacje w regionie, była kwestia dostępu do środków finansowych (jest to problem większości organizacji, bez względu na ich kondycję finansową). Na drugim miejscu znalazł się problem związany ze społecznym zapleczem działań organizacji – brak osób gotowych angażować się w działania społeczne. Niewiele mniej organizacji skarżyło się na biurokrację, zwłaszcza na skomplikowane procedury związane z dostępem do funduszy unijnych

Istotnym problemem okazało się także „wypalenie” liderów organizacji i osób zaangażowanych w ich działalność.

Wydaje się, że organizacjom działalność powszechnie utrudniają trzy czynniki: niewystarczająca ilość środków finansowych, przepisy, niewiedza oraz bierność ludzi.

Kwestie finansowe znalazły się także wśród tych aspektów funkcjonowania organizacji, które oceniano jako wymagające najwięcej uwagi. Nienajlepiej oceniano także stan i poziom wyposażenia organizacji w sprzęt. Mniej surowo oceniano: zdolność organizacji do skutecznego konkutowania, poziom współpracy pomiędzy organizacją a innymi podmiotami, a także wpływ organizacji na rozwiązywanie ważnych problemów społecznych. Działacze organizacji z województwa śląskiego wydają się najbardziej zadowoleni ze sposobu w jaki zarządzają posiadanymi środkami, ze swojego społecznego wizerunku oraz z własnych kompetencji.

VI. WSPÓŁPRACA Z ADMINISTRACJĄ PUBLICZNĄ

1. Charakter współpracy

Kontakty z którymi spośród wskazanych typów instytucji/organizacji/środowisk były najistotniejsze dla realizacji celów Państwa organizacji w ciągu ostatnich 2 lat?	% wskazań - organizacje woj.śląskie	% wskazań - organizacje w całej Polsce
Samorząd lok. i jego agendy (np. PUP, GOPS) na szczeblu powiatu lub gminy	63,4%	52,0%
Instytucje użyteczności publicznej (szkoła, muzeum itp.)	51,5%	36,7%
Lokalna społeczność, w której działamy	30,0%	34,5%
Inne organizacje pozarządowe w Polsce	20,2%	17,0%
Urząd Marszałkowski	14,0%	13,3%
Środowisko biznesu, firmy prywatne	13,6%	12,2%
Media lokalne	9,3%	12,3%
Środowisko akademickie, naukowe, eksperci	7,7%	9,1%
Kościół, związki wyznaniowe	6,6%	6,6%
Nie było takich instytucji, organizacji, środowisk	5,8%	8,9%
Pozostałe organy administracji na szczeblu wojewódzkim	5,0%	7,1%
Zagraniczne organizacje pozarządowe z krajów UE	4,0%	5,3%
Inne	2,4%	3,0%
Czasopisma specjalistyczne, branżowe	2,1%	3,1%
Rząd, instytucje państwowe na szczeblu centralnym	1,3%	5,0%
Zagraniczne organizacje pozarządowe poza krajami UE	1,2%	2,0%
Administracja publiczna należy do najważniejszych partnerów organizacji pozarządowych	1,0%	3,6%
Instytucje odpowiedzialne za dystrybucję funduszy europejskich	1,0%	2,6%
Partie i organizacje polityczne	0,3%	1,3%

Nie tylko dlatego, że (jak pokazano wyżej) znaczna część organizacji korzysta ze środków publicznych. W województwie śląskim, ponad 40% organizacji pozarządowych deklaruje, że utrzymuje częste, regularne kontakty z administracją na szczeblu lokalnym – samorządem gminnym i powiatowym a kolejne 30% deklaruje kontakty okazjonalne.

Natężenie współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a administracją lokalną, jeśli mierzyć je częstotliwością wzajemnych kontaktów, jest w województwie śląskim wyższe, niż w innych regionach (w całej Polsce często lub co pewien czas kontaktuje się z instytucjami samorządowymi ok. 60% organizacji). Koresponduje to z przywołanymi wyżej danymi wskazującymi na bardziej „lokalną” orientację organizacji w regionie.

Organizacje, które utrzymywały regularne kontakty z administracją publiczną, poproszono o sprecyzowanie, z jakimi urzędami – na szczeblu regionalnym i lokalnym - się kontaktują. Najczęściej wymieniano wśród nich te, które mają charakter lokalny i których działalność nie ogranicza się do wąsko zdefiniowanej dziedziny w ramach zadań publicznych – czyli Urząd Gminy i Starostwo Powiatowe. Prawie 30% organizacji kontaktujących się z administracją publiczną utrzymuje także stałe relacje z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Nieco mniej rozwinięta jest współpraca na szczeblu regionalnym. Regularnie lub co pewien czas z Samorządem Województwa i jego jednostkami (np. WUP, ROPS) kontaktuje się mniej niż 20% organizacji, połowa nie ma z nimi żadnej styczności. Pomimo to, znaczenie takich kontaktów z regionalną administracją samorządową doceniają same organizacje. Aż 63% z nich wymieniło samorząd regionalny, wśród 3 najważniejszych dla siebie partnerów. W całej Polsce takich głosów było mniej - 52%.

Najrzadziej wśród urzędów będących na co dzień partnerami organizacji pozarządowych pojawiał się Wojewódzki Urząd Pracy, Powiatowe Hufce Pracy oraz Powiatowy Urząd Pracy. Jest to bezpośrednio związane z faktem, że zaledwie 3% śląskich organizacji działa w obszarze rynku pracy i aktywizacji zawodowej.

Ponad 60% organizacji w województwie śląskim w ogóle nie podejmuje kontaktu z administracją rządową (Urząd Wojewódzki i Wojewoda). Jeszcze mniej, bo ok. 80% w ogóle nie ma styczności z administracją na szczeblu centralnym oraz z instytucjami odpowiedzialnymi za dystrybucję funduszy europejskich.

Na tle kraju, zdecydowanie więcej organizacji w województwie śląskim docenia wagę współpracy z lokalnymi instytucjami użyteczności publicznej, takimi jak szkoła, muzeum czy szpital.

Co 3 organizacja za ważnego dla siebie partnera uznaje lokalną społeczność, w której działa.

2. Reguły i zakres współpracy

Wyżej przytoczono podstawowe dane na temat finansowego wymiaru współpracy pomiędzy administracją a organizacjami pozarządowymi w województwie śląskim. Zdając sobie sprawę ze skali tej współpracy, warto zapytać, do jakiego stopnia odbywa się ona w oparciu o reguły i mechanizmy prawne wprowadzone przez Ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Okazuje się, że do tej pory nie wszystkie urzędy przestrzegają jej zapisów. W 2005 roku:

- ok. 27% śląskich organizacji korzystających z pieniędzy publicznych pozyskało je w trybie otwartego konkursu, zgodnego z zapisami ww. ustawy;
- kolejne 6% pozyskało środki w trybie zamówień publicznych;
- ale **co 3 organizacja korzystająca ze środków publicznych (32%) uzyskuje je na zasadzie „zwyczajowego” dofinansowania, bez konkursu.**

3. Współpraca na poziomie lokalnym

Jako najczęstszą formę współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego (JST) organizacje podają wzajemną wymianę informacji - 47,9%. Z drugiej strony oznacza to, że w zakresie komunikacji, reszta organizacji nie podejmuje nawet tak podstawowych działań jak te. 23,2% organizacji przyznaje, że utrzymuje nieformalne kanały przepływu informacji z samorządem. Inną sprawę stanowi skłonność samorządu do prowadzenia współpracy i wymiany informacji z organizacjami pozarządowymi, nie zawsze na wysokim poziomie.

35,2% organizacji prowadzi z samorządem wspólne programy, akcje i imprezy. Przedstawiciele 18,2% organizacji biorą udział w formalnych grupach roboczych lub komisjach (jako członkowie, obserwatorzy, eksperci). Współpraca z samorządem oznacza też dla organizacji wsparcie, zarówno finansowe (deklaruje je aż 41,8%) jak i pozafinansowe (26,1%). Co ciekawe, 13,9% organizacji występuje z inicjatywą uchwałodawczą do samorządu.

Strona samorządowa dzieli współpracę z NGO na finansową i niefinansową. Jak wykazało badanie „Barometr Współpracy 2006”, ta druga forma (przynajmniej deklaratorywnie) przybiera najczęściej postać: wzajemnego informowania, tworzenia wspólnych zespołów zadaniowych, konsultacji aktów prawnych, organizowania spotkań roboczych i szkoleniowych, współdziałania w pozyskiwaniu środków z innych źródeł (zwłaszcza z UE), udostępniania lokali i budynków.

Wątpliwości budzą sposoby informowania o konkursach ogłaszanych przez samorząd na realizację zadań publicznych, skoro brak wiedzy o ich upublicznieniu zgłasza 51,7% organizacji. Natomiast 56% organizacji uważa, że terminy składania i rozpatrywania wniosków w takich konkursach są jasne i z góry ustalone. Zastrzeżenia zgłaszane są do procedury opiniowania wniosków i przyznawania dotacji, które są zdaniem organizacji niezbyt czytelne. Według 64,6% respondentów decyzje tego rodzaju nie są podejmowane kolegalnie przez odpowiednie komisje, a 30,6% uważa, że decydujące są kryteria pozamerytoryczne (jak rozgrywki polityczne, układy). Na problem faworyzowania niektórych organizacji przez osoby zasiadające w komisjach oceniających wnioski, wskazało aż 30% respondentów. Częściowo za ten stan rzeczy można winić brak jasno określonego regulaminu działania komisji konkursowej. „Barometr Współpracy” wykazał, że taki dokument powstaje jako zarządzenie wójta, burmistrza bądź prezydenta doraźnie, z chwilą organizowania konkursu.

Roczny program współpracy gminy (powiatu) z organizacjami pozarządowymi, dokument ustawowo wymagany, zdaniem 76,3% organizacji w ogóle nie istnieje. Rodzi to oczywiście pytanie o znajomość swoich praw, ale także o jakości deklarowanej przez 47,9% organizacji „wzajemnej wymiany informacji z samorządem”. Warto przy okazji wspomnieć, że, jak wykazały badania, roczny program współpracy (RPW) nie jest dokumentem, którym samorządy lubią się „chwalić” – najczęściej bardzo trudno odnaleźć go na stronie internetowej gminy (powiatu) czy nawet w Biuletynie Informacji Publicznej.

Większość organizacji, która wiedzą czym jest i jak powstaje roczny program współpracy, jest zdania, że był on odpowiednio konsultowany z organizacjami. 12% spośród tych organizacji deklaruje, że brało udział w tym procesie, przy czym oceniają swój wpływ na ostateczny kształt RPW - 6,6% na poziomie średnim a 4,3% na dużym. Niepokojący jest fakt, że praktycznie we wszystkich JST wpływ na kształt rocznego PW miało tylko kilka organizacji. Może to oznaczać, że sektor pozarządowy „oligarchizuje się” - kilka organizacji, które posiadają odpowiednią „siłę przebicia”, może oddziaływać na kształt lokalnej polityki w sprawach dotyczących wszystkich organizacji. Kwestią otwartą jest przyczyna tego zjawiska: czy u jego podłoża leży niechęć ogółu organizacji do aktywnego angażowania się w tworzenie rocznego programu współpracy (mogłoby na to wskazywać mizerne zorientowanie co do samego istnienia RPW), czy może przyczyną jest polityka samorządu, który najczęściej sam zaprasza wybrane organizacje do konsultacji.

W ramach projektu „Prześwietlenie” przeprowadzonego w subregionie zachodnim województwa śląskiego, tylko 9% organizacji sądzi, że zapisy Regionalnego Programu Współpracy są w większości realizowane. Jest to o tyle ciekawa informacja, że 53% z pośród ankietowanych, odpowiedziało twierdząco na pytanie o istnienie monitoringu RPW. Oznacza to, że organizacje są w większości przekonane, że RPW jest uchwalany, po czym praktycznie nie ma kontroli jego realizacji.

VII. POTRZEBY ORGANIZACJI

W poprzednich rozdziałach zostały przedstawione informacje dotyczące potrzeb organizacji, w części opisującej ich problemy oraz oceny dotyczące różnych aspektów ich funkcjonowania. Tutaj zostaną omówione kwestie najbardziej podstawowych czy też palących potrzeb organizacji, a także specyficznych potrzeb szkoleniowych i informacyjnych.

Aby określić istotne potrzeby organizacji w badaniu KLON/JAWOR „*Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2006*”, zdecydowano się odwołać do wyobraźni badanych, i zadano im pytanie:

Odpowiadając na tak zadane pytanie, organizacje pozarządowe działające w województwie śląskim najczęściej wskazywały jako kategorie wydatków, na które organizacjom pozarządowym zwykle najtrudniej znaleźć środki:

- wydatki na sprzęt i wyposażenie,
- rozwój działalności,
- podniesienie kwalifikacji.

Na marginesie znalazły się inwestycje w lokaty i w działalność gospodarczą.

Taka strategia, świadczy z jednej strony o dużym „wygłodzeniu” organizacji w województwie śląskim, przewadze zapotrzebowania na środki, które mogłyby wykorzystać na własny rozwój, z drugiej zaś, o wyborze przez badanych krótkofalowych, najprostszych rozwiązań i przyjmowaniu doraźnej perspektywy w przeznaczaniu środków.

Organizacje z województwa śląskiego zdecydowanie najbardziej potrzebują szkoleń związanych z pozyskiwaniem przez organizacje funduszy. Prawie 40% organizacji wyraziło także chęć skorzystania ze szkoleń dotyczących bezpośrednio dziedziny, którą się zajmują, a także zagadnień formalno - prawnych. Co trzecia organizacja wyraziła zainteresowanie nauką języków obcych.

Niepokojącym jest fakt że, niemal tyle samo organizacji (28%) stwierdziło, że nie potrzebuje żadnych szkoleń. W całej Polsce takie przekonanie było dużo rzadsze (18%).

W jakich dziedzinach przede wszystkim pracownikom Państwa organizacji przydatne byłyby szkolenia?	% wskazań
Pozyskiwanie funduszy	54,3%
Wiedza związana ze specyficzną dziedziną, w której działa organizacja	38,6%
Zagadnienia prawno-formalne związane z funkcjonowaniem organizacji pozarządowej	32,2%
Znajomość języków obcych	28,3%
W ogóle nie potrzebujemy szkoleń	28,0%
Finanse organizacji (księgowość, zarządzanie finansami)	24,9%
Budowanie wizerunku organizacji, promocja, współpraca z mediami	22,0%
Umiejętności interpersonalne (komunikacja, autoprezentacja, negocjacje)	16,1%
Pozyskiwanie i organizowanie pracy wolontariuszy	14,0%
Stosowanie nowoczesnych technologii (w tym zastosowania komputerów i Internetu)	13,9%
Działalność gospodarcza/odpłatna, sprzedaż, marketing, przygotowanie biznes planu	13,2%
Zarządzanie programami organizacji (planowanie, ewaluacja)	11,8%
Budowanie relacji z innymi sektorami, współpraca z administracją publiczną	11,7%
Zarządzanie ludźmi (budowanie zespołu, prowadzenie zebrań, przywództwo)	9,1%
Inne	1,3%

VIII. PODSUMOWANIE

Z badań statystycznych i literatury wyłania się specyficzny obraz sektora organizacji pozarządowych województwa śląskiego. **Organizacje pozarządowe w województwie śląskim są zorientowane bardziej lokalnie niż w innych regionach Polski.** Ta lokalność przede wszystkim objawia się w zakresie działalności sektora - 60% organizacji nie wychodzi w ramach swojej podstawowej działalności poza powiat.

Wyniki takiej polityki są bardzo różne. Z jednej strony powoduje to na przykład większe uzależnienie organizacji od administracji samorządowej działającej na poziomie lokalnym, przykładowo: 63% organizacji wymienia samorząd szczebla lokalnego wśród trzech najważniejszych dla siebie partnerów, 2/3 organizacji w województwie śląskim korzysta ze środków samorządowych (w pozostałych regionach tylko połowa), organizacje województwa

śląskiego częściej (niż te z innych regionów) współpracują z lokalnymi instytucjami użyteczności publicznej takimi jak: szkoły, muzea czy szpitale oraz z lokalną społecznością. Z drugiej strony, poza środkami finansowymi, których niedobór zgłaszają wszystkie organizacje, szczególnie dotkliwy dla organizacji jest niski poziom pozyskiwania nowych osób, dla coraz szerszej i lepszej realizacji zadań - aktywnych i bezinteresownych, gotowych zaangażować się w działania społeczne. Być może jest to spowodowane właśnie terytorialnym skupieniem działalności organizacji.

Organizacje w województwie śląskim angażują też przeciętnie 12% mniej wolontariuszy niż organizacje w innych regionach Polski. Z tego powodu bardzo istotne wydaje się zwiększenie promocji i wsparcia wolontariatu, jako formy aktywizacji zawodowej, przede wszystkim dla grup defaworyzowanych na rynku pracy (młodzież, osoby po 50 roku życia, itp.), jako elementu przejściowego do zatrudnienia na otwartym rynku pracy oraz jako formy aktywności społecznej dla wszystkich zainteresowanych działalnością w stowarzyszeniach czy fundacjach. Ważne wydaje się także tworzenie wizerunku organizacji jako potencjalnego pracodawcy, szczególnie w sytuacji, gdy organizacje pozarządowe mają możliwości pozyskiwania środków z funduszy europejskich. W krajach „starej Unii” organizacje pozarządowe są zauważalnym pracodawcą, przede wszystkim na poziomie lokalnego rynku pracy i jest to najszybciej rozwijający się sektor gospodarki, w którym poziom zatrudnienia wzrasta szybciej niż w sektorze komercyjnym i publicznym. W Polsce brak systemowych rozwiązań dla III sektora, uwzględniających przeznaczanie przez organizacje środków na wynagradzanie pracowników jest podstawową przyczyną ich rezerwy wobec tworzenia miejsc pracy.

Podobnie, współpraca organizacji z samorządem odbywa się głównie na poziomie lokalnym – organizacje współpracują z Urzędami Gmin, Starostwami Powiatowymi, Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej. Najczęściej wymienianą formą współpracy jest wzajemne informowanie się. Zastrzeżenia budzi przejrzystość przekazywania środków finansowych, głównie ze względu na deklaracje co trzeciej organizacji korzystającej ze środków publicznych, że uzyskały je na zasadzie „zwyczajowego” dofinansowania, bez konkursu. Wątpliwości budzą też procedury opiniowania wniosków i przyznawania dotacji. 64,6% organizacji uważa, że decyzje te nie są podejmowane przez odpowiednie komisje, a 30% organizacji uważa, że przy przyznawaniu dotacji decydującą rolę mają układy i rozgrywki polityczne. Te oceny w dużej mierze są spowodowane brakiem jasno określonego regulaminu komisji konkursowych – takie dokumenty zwykle są tworzone doraźnie, w chwili organizowania konkursu. Choć nie ma takiego wymogu ustawowego, dobrą praktyką byłoby przygotowanie tego typu regulaminów na etapie opracowania programów współpracy i poddanie ich także konsultacji społecznej. Potrzebny jest też, prowadzony we współpracy administracji samorządowej i organizacji pozarządowych, monitoring realizacji programów współpracy, służący zwiększaniu ich efektywności.

Organizacje pozarządowe z województwa śląskiego potrzebują dotacji inwestycyjnych – 25% organizacji nie dysponuje w swojej pracy komputerem, brakuje środków finansowych na zakup sprzętu i wyposażenia, a co za tym idzie rozwój działalności.

Połowa organizacji pracujących metodą projektową poszukiwała w ciągu ostatnich dwóch lat środków na wkład własny do projektów. Jest to poważny problem dla co najmniej 20% organizacji. Na przykładzie Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO), warto podjąć temat utworzenia regionalnego funduszu, przeznaczonego na konkursy dotyczące uzupełniania wkładu własnego organizacji w projektach realizowanych ze środków zewnętrznych, np. w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, które odpowiadają równocześnie zadaniom publicznym.

Sektor organizacji pozarządowych w województwie śląskim, pomimo pewnych swoich słabości, nadal kieruje się podstawowymi dla organizacji wartościami; w pracy w organizacji najbardziej liczy się uczciwość, najmniej wynik finansowy, a podstawą pracy w organizacjach jest praca zespołowa.

ZAŁĄCZNIK NR 2

REALIZACJA SESJI SEMINARYJNO - WARSZTATOWYCH

Przed przystąpieniem do opracowania „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2007 – 2015” zorganizowano cykl spotkań konsultacyjnych (seminaryjno – warsztatowych) z organizacjami pozarządowymi, celem dokonania oceny dotychczasowej współpracy organizacji z Samorządem Województwa oraz przedyskutowania i zebrania kluczowych treści, które winne zostać zawarte w „Programie współdziałania...”

Spotkania warsztatowo – konsultacyjne odbyły w okresie: 21 – 24 sierpnia 2006r. w następujących miastach: Katowice, Częstochowa, Rybnik, Gliwice, Bielsko – Biała.

Każdorazowo w spotkaniach uczestniczyło od 14 do 20 organizacji pozarządowych działających w różnych obszarach tematycznych, o różnym poziomie rozwoju i terytorialnym zakresie działania.

Spotkania seminaryjno – warsztatowe miały analogiczny program we wszystkich lokalizacjach:

czas	Temat
120 min.	I. SEMINARIUM - Celem seminarium jest wprowadzenie do zajęć warsztatowych , poprzez poszerzenie oraz usystematyzowanie wiedzy o kondycji i potencjale III sektora w regionie śląskim, w tym, w kontekście podejmowania zadań związanych z kompetencjami i specyfiką działalności samorządu województwa
9.00-9.10	Powitanie uczestników, prezentacja celu spotkania i jego programu
9.10-	Prezentowanie się uczestników – reprezentowane organizacje i doświadczenia ze współpracy

9.30	z samorządem wojewódzkim
9.30-10.20	III sektor w województwie śląskim - diagnoza stanu, aktywności i obszarów działania organizacji na podstawie danych statystycznych i przeprowadzonych badań
10.20-11.00	III sektor w regionie i jego perspektywy, a obszary i możliwości współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowym wynikające z regulacji prawnych i dokumentów strategicznych (Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego i strategię tematyczne).
11.00-11.10	Przerwa na kawę
240 min.	II. WARSZTAT - Celem warsztatu jest uzyskanie wytycznych (materiałów wyjściowych) ze strony organizacji pozarządowych do przygotowania wersji konsultacyjnej „Programu współdziałania Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowym na lata 2007 – 2015”
11.10-11.30	Zapytania i uwagi uczestników po części seminaryjnej
11.30-12.10	Sytuacja wyjściowa - analiza SWOT dotycząca dotychczasowej współpracy
12.10-12.30	Do czego dążymy (organizacje) współpracując z samorządem województwa?
12.30-14.00	Propozycje organizacji do programu współdziałania, w obszarach problemowych : a) rozwój form i organizacji współpracy dla budowania partnerskich relacji, lepszej komunikacji i usprawniania procedur, b) rozwój uczestnictwa III sektora w realizacji zadań i osiąganiu celów województwa śląskiego, c) nowa jakość współpracy samorządu województwa i NGOs na rzecz rozwoju aktywności i partycypacji społecznej w regionie, d) systemowe rozwiązanie wsparcia dla rozwoju i wzmocnienia III sektora w regionie, w szczególności dotyczące udziału w programach europejskich i współpracy międzynarodowej e) inne (nie przyporządkowane powyższym, wg propozycji uczestników warsztatu)
14.00-14.30	Lunch
14.30-15.10	Przygotowanie propozycji do programu współpracy
15.10-15.30	Dyskusja
15.30-15.40	Podsumowanie

Efekty pracy warsztatowej w poszczególnych lokalizacjach przedstawiają się następująco:

ZAŁĄCZNIK NR 2/A

SESJA SEMINARYJNO - WARSZTATOWA: 21 sierpnia 2006 r. - Katowice

ANALIZA SWOT

Słabe strony: Problemy dotyczące organizacji konkursów (zbyt późne ogłaszanie konkursów – na krótko przed terminem zgłaszania wniosków, wysoki stopień biurokratyzacji, konieczność tworzenia szczegółowych sprawozdań – „ton makulatury”, nieprzejrzyste kryteria przyznawania dotacji, brak możliwości monitorowania rozstrzygnięcia konkursów ofert, brak stałych terminów ogłaszania konkursów, długie rozpatrywanie wniosków konkursowych, kłopoty z drobiazgowym rozliczaniem dotacji, niewystarczająca liczba szkoleń dotyczących rozliczania dotacji i kosztów kwalifikowanych) 5 pkt Trudności w kontaktach z pracownikami instytucji samorządowych, radnymi, decydentami (trudności w kontaktach bezpośrednich i pośrednich, brak odpowiedzi na pisma – ewentualne odpowiedzi ogólnikowe, udzielanie ogólnikowych informacji – odsyłanie na stronę internetową, brak kontaktu z radnymi sejmiku województwa) 4 pkt Słaby przepływ informacji (trudny dostęp do informacji o współpracy, słaba informacja o możliwościach współpracy ponadnarodowej, o regionach partnerskich, niewystarczające informacje na stronie internetowej, nierozpowszechnianie przez urząd informacji o działaniach realizowanych przez III sektor, np. w formie biuletynu/informatora) 3 pkt Problemy finansowe dotyczące konkursów (zbyt wysoki wymagany wkład własny, stosowanie refundacji kosztów zamiast zaliczki; konieczność rozliczenia w całości pierwszej transzy przed uzyskaniem kolejnych środków, problem wynagradzania	Mocne strony: Fakt, iż są podejmowane działania mające na celu powstanie programu współdziałania samorządu z III sektorem (istnieje instytucja, która podjęła się tego zadania) 5 pkt Dobre kontakty z osobami pracującymi w instytucjach samorządowych (spokojne wysłuchiwanie interesantów; wskazówki przy tworzeniu i rozliczaniu projektów) 5 pkt Ogłaszanie konkursów (pozyskiwanie środków w trybie konkursowym) 3 pkt Poprawiający się stosunek samorządu do organizacji pozarządowych (zwiększanie się zainteresowania; udział w wydarzeniach organizowanych przez III sektor) 3 pkt Możliwość skorzystania z sali 1 pkt
---	---

pracowników – pracownicy nie mogą być opłacani z dotacji) 3 pkt Brak chęci Współpracy i zainteresowania funkcjonowaniem III sektora ze strony decydentów (mała ilość spotkań konsultacyjnych i informacyjnych organizowanych z inicjatywy urzędu, brak zainteresowania pracą organizacji, nieuczestniczenie w wydarzeniach ważnych dla trzeciego sektora oraz niezapraszanie przedstawicieli NGO's do uczestnictwa w programach, konferencjach organizowanych przez urząd) 3 pkt Zbyt wąski zakres i zbyt mała różnorodność płaszczyzn współpracy administracji samorządowej województwa z organizacjami pozarządowymi 1 pkt Częste zmiany personalne – „nowe” osoby nie znają zagadnień dotyczących funkcjonowania trzeciego sektora 1 pkt	
Szanse: Współpraca jako szansa na efektywniejsze działanie na rzecz beneficjentów (właściwe wykorzystanie środków finansowych – dotarcie funduszy do właściwych beneficjentów, uzupełnianie się w działaniach, a nie dublowanie, integracja działań na rzecz beneficjentów) 5 pkt Rozwój trzeciego sektora (zwiększona efektywność pracy organizacji, szansa na profesjonalizację NGO's, wzmocnienie organizacji pozarządowych, prowadzące do ukształtowania „silnego” partnera dla administracji publicznej, lepsze wykorzystanie potencjału NGO's, zwiększenie znaczenia działań organizacji) 4 pkt	Zagrożenia: Brak umiejętności współdziałania i zainteresowania budowaniem efektywnie działających partnerstw wykazywane również przez same organizacje (brak jasno określonych zasad współpracy, brak partnerskich postaw w III sektorze – obawa przed konkurencją ze strony innych organizacji, tworzenie fikcyjnych Partnerstw, niepodejmujących konkretnych działań przynoszących wymierne rezultaty) 5 pkt Trudności związane z niesprawnym przepływem informacji, w tym również niejawnosć dotacji (niejasne zasady punktacji) 4 pkt Daleko posunięta biurokratyzacja (sztywne i

Wspólna realizacja projektów wieloletnich – perspektywa długofalowej współpracy 3 pkt	szczegółowe procedury; drobiazgowość) 4 pkt
Większa aktywność i rozwój społeczeństwa obywatelskiego – efektywna współpraca jako motywacja do działania 2 pkt	Stereotypowe postrzeganie organizacji pozarządowych (nieufność w stosunku do organizacji i ich zarządów, w stosunku do profesjonalizmu pracowników NGO's, zła opinia o całym sektorze budowana na podstawie jednostkowych/sporadycznych przykładów negatywnych, rozpowszechnienie przekonania, iż organizacje powinny pracować społecznie) 3 pkt
Rozwój lokalny, regionalny w dziedzinach, w których dobrze funkcjonuje współpraca między samorządem z organizacjami pozarządowymi, poprawa wizerunku województwa w dziedzinach, w których rozwija się współpraca międzysektorowa 2 pkt	Niekompetencja pracowników 2 pkt
Przejrzystość udzielanej pomocy 1 pkt	Trudności związane z finansowaniem działalności NGO's (ograniczanie puli środków przeznaczonych na realizację zadań, brak możliwości sfinansowania wkładu własnego przez organizacje, brak instytucji poręczenia dla organizacji ze strony samorządu) 2 pkt
Realizacja statutowych zadań organizacji pozarządowych 1 pkt	Traktowania organizacji pozarządowych jako miejsca zdobywania poparcia społecznego (politycznego) 1 pkt
Uwzględnianie w strategii współuczestnictwa organizacji pozarządowych w realizacji zadań 1 pkt	

LISTA PROPOZYCJI ORGANIZACJI DO PROGRAMU WSPÓLDZIAŁANIA W OBSZARACH PROBLEMOWYCH:

a) rozwój form i organizacji współpracy dla budowania partnerskich relacji, lepszej komunikacji i usprawniania procedur:

- utworzenie forum dyskusyjnego, mającego wpływ na tematykę i zakres współpracy, pkt. 4
- powołanie grup roboczych, spotkania z NGO's, pkt. 4
- udział przedstawicieli III sektora w posiedzeniach komisji sejmiku wojewódzkiego. pkt. 4

b) rozwój uczestnictwa III sektora w realizacji zadań i osiągnięciu celów Województwa Śląskiego:

- współdział organizacji pozarządowych w tworzeniu dokumentów ważnych dla Województwa – konsultowanie strategii rozwoju województwa, programów współpracy,

-
- określanie celów polityki społecznej, współudział organizacji trzeciego sektora w podziale środków na poszczególne działania, pkt. 5
 - zwiększenie roli trzeciego sektora w realizacji zadań i celów Województwa – ogłaszanie konkursów, do których organizacje pozarządowe będą mogły aplikować o dotacje, przejmowanie zadań z zakresu pomocy społecznej i edukacji przez organizacje pozarządowe poprzez przekazywanie im placówek, punktów itp. pkt. 4
 - utworzenie Regionalnej (Wojewódzkiej) Rady Organizacji Pozarządowych, pkt. 2
 - mniejsza biurokratyzacja, pomoc w pisaniu projektów i ich realizowaniu, pkt. 2
 - możliwość realizowania projektów partnerskich przez większą grupę zrzeszonych organizacji. pkt. 2
- c) nowa jakość współpracy Samorządu Województwa i NGO's na rzecz rozwoju aktywności i partycypacji społecznej w regionie:**
- promocja najlepiej działających organizacji (nagrody dla wyróżniających się, organizacja konkursów, turniejów itp.), pkt. 5
 - ulepszenie przepływu informacji (spotkania decydentów z przedstawicielami sektora, podejmowanie tematów na stronie internetowej województwa, wprowadzanie forum internetowego, organizacja działań o charakterze informacyjno-konsultacyjnym), pkt. 5
 - organizacja szkoleń dla organizacji pozarządowych oraz warsztatów pozwalających na wymianę doświadczeń, pkt. 3
 - zawieranie Partnerstwa NGO (wspólna reprezentacja sektora), pkt. 3
 - ułatwianie organizacjom pozyskiwanie środków, pkt. 2
 - zapraszanie organizacji pozarządowych do planowania działań na rzecz województwa. pkt. 2
- d) systemowe rozwiązanie wsparcia dla rozwoju i wzmocnienia III sektora w regionie, w szczególności dotyczące udziału w programach europejskich i współpracy międzynarodowej:**
- włączenie trzeciego sektora do współpracy międzynarodowej – współudział samorządu i III sektora we współpracy międzynarodowej, pkt. 5
 - finansowe wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie współpracy międzynarodowej (konkursy na prowadzenie współpracy międzynarodowej, utworzenie funduszu pożyczkowego dla NGO's na realizację projektów europejskich, wprowadzenie instytucji poręczenia dla NGO ze strony samorządu), pkt. 5
 - wyposażenie techniczne NGO pkt. 3

ZAŁĄCZNIK NR 2/B

SESJA SEMINARIJNO - WARSZTATOWA: 22 sierpnia 2006 r. – Częstochowa

ANALIZA SWOT

Słabe strony:		Mocne strony:	
Brak elastyczności dotyczącej pozycji kalkulacji	6 pkt	Potencjał finansowy	9 pkt
Brak zrozumienia	5 pkt	Możliwość ubiegania się o dotacje	7 pkt
Brak aktywności urzędu w kontaktach z organizacjami	4 pkt	Dostępność informacji o ogłaszanych konkursach: Internet, gazeta	5 pkt
podział wszystkich kosztów na kwalifikowane i niekwalifikowane	4 pkt	Dobrze, że jest	5 pkt
Brak ciągłości w finansowaniu (ten sam program- nie przyznanie w następnym roku)	3 pkt	Rozłożenie konkursu na terminy	4 pkt
Konieczność ścisłego dopasowania się do wytycznych urzędowych, nie branie pod uwagę potrzeb organizacji, zbyt mało projektów „konceptyjnych”	3 pkt	Duży zakres tematyczny	4 pkt
Znaczne obniżenie środków finansowych w porównaniu ze złożonym w projekcie	3 pkt	Dobry kontakt z przedstawicielem	3 pkt
Brak rzetelnej i przejrzystej informacji w zakresie kalkulacji kosztów	3 pkt	Życzliwość urzędnicza	2 pkt
Brak jasności interpretacji prawnej	3 pkt	Słaba reprezentatywność subregionu częstochowskiego	2 pkt
Upolitycznienie a nie merytoryczne działania	2 pkt	Proste i jasne sposoby realizacji	1 pkt
brak pełnej informacji (aktualnej)zmiana przepisów w trakcie konkursu	1 pkt	Przejrzysty i jasny regulamin	1 pkt
zbyt duże wymogi i kryteria ,brak zrozumienia biurokracja (zbyt obszerne formularze)	1 pkt	Niski wkład własne	-1 pkt
Zmiana kosztorysu już po przyznaniu grantu	0 pkt	Otwartość na argumenty	- 1 pkt

Ogłaszanie konkursów w połowie roku 0 pkt brak środków przyznanych na realizację zadania przed jego rozpoczęciem -1 pkt utrudnienia w dostarczaniu dokumentów przez oddziały zamiejscowe -2 pkt Refundacja kosztów po zrealizowaniu zadania -3 pkt	
Szanse: zmiana obowiązującego prawodawstwa,	Zagrożenia: dokumenty strategiczne, prawodawstwo: na poziomie ogólnopolskim, w tym ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, prawo stowarzyszeń i fundacji, podatkowe, ustawa o finansach publicznych, na poziomie lokalnym - regulaminy JST, na poziomie wspólnotowym - brak uregulowań dotyczących sieci, związków NGO, niespójność organizacyjna w JST, polityka państwa, czarny PR organizacji pozarządowych, upolitycznienie, traktowanie organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą jak przedsiębiorców, niska świadomość społeczna dotycząca specyfiki działalności III sektora, element ustrojowy,

	spadająca aktywność społeczna, rosnąca postawa konsumpcyjna, niechęć / postawa establishmentu, wyzwania cywilizacyjne, przystąpienie Polski do UE stworzyło możliwości rozwojowe dla dużych organizacji pozarządowych, niestety pogarszając sytuację organizacji małych, działających lokalnie, brak projektów koncepcyjnych, lobbying, procedury kontrolne JST (NIK, RIO), działalność Krajowego Rejestru Sądowego.
--	---

LISTA PROPOZYCJI ORGANIZACJI DO PROGRAMU WSPÓLDZIAŁANIA, W OBSZARACH PROBLEMOWYCH:

a) rozwój form i organizacji współpracy dla budowania partnerskich relacji, lepszej komunikacji i usprawniania procedur:

- ustalenie wspólnie z NGO procedur oceny projektów ,jasność kryteriów
- ocena merytoryczna projektu przez osoby znające zawodowo problem, który realizuje projekt
- przygotowanie grup problemowych w III sektorze woj. śląskiego, spotkanie się i omawianie problemów sposoby ich rozwiązania
- organizacja spotkań z organizacjami.
- przynajmniej raz w miesiącu organizować spotkania w komunikacji partnerskiej.
- powołanie Komitetu Współpracy z NGOS
- konsultacje z NGOami projektów, dokumentów dotyczących III sektora
- zorganizowanie platformy wymiany informacji między NGO a UM
- dialog NGO a UW zaproszenie do tworzenia nowych form przy rozwiązywaniu problemów społecznych
- stworzenie możliwości, miejsca gdzie będzie dostępna informacja –szybko i skutecznie
- organizacja szkoleń i spotkań informacyjnych –wsparcie ogłoszonych konkursów
- prezentacja organizacji pozarządowych woj. śląskiego na Forum

- konsultacje planowanych działań (konkursy szkolenia) w terenie za pośrednictwem wybranych organizacji.

b) rozwój uczestnictwa III sektora w realizacji zadań i osiągnięciu celów województwa śląskiego:

- otwarte konkursy ofert (zlecenia zadań na okres dłuższy niż jeden rok)
- powołanie ciał doradczych przy Marszałku woj. śląskiego skupiających przedstawicieli NGO działających w danym obszarze
- większe zaufanie do organizacji pozarządowych i przekazanie działań społecznych do realizacji
- udział przedstawicieli NGOS w opracowaniu programów strategicznych województwa
- położyć większy nacisk na rozwój III sektora w woj. śląskim
- większe zaufanie i pomoc dla organizacji
- zlecanie organizacji nowych zadań realizowanych dotąd przez samorząd
- zaproszenie do współpracy przy realizacji zadań publicznych
- wspólne uzgodnienia z zakresu tematycznego konkursów
- rewitalizacja obszarów przemysłowych - rozwój kultury regionu
- większy kontakt z ,informacja -z otoczeniem (społeczeństwem)
- prowadzenie stałego dialogu
- rozpisanie poszczególnych zadań na konkretne organizacje -przyznanie im do realizacji
- zlecenie do realizacji obszarów, w których konkretne zadania będą systemowo rozwiązywane w tematach gdzie dana organizacja ma doświadczenie i specjalistyczną kadrę.

c) nowa jakość współpracy samorządu województwa i NGO na rzecz rozwoju aktywności i partycypacji społecznej w regionie:

- wypracowanie mechanizmów społecznych i finansowych dla zatrzymania pracowników medycznych Polsce
- organizowanie ciągłych konsultacji
- powołanie stałych zespołów doradczych
- inicjatywa urzędników - wejście urzędników do organizacji
- równość
- powierzenie zadań
- częste kontakty - szkolenie i szybka wymiana informacji
- czytelny sposób ustalania ocen ofert konkursowych.

d) systemowe rozwiązanie wsparcia dla rozwoju i wzmocnienia III sektora w regionie, w szczególności dotyczące udziału w programach europejskich i współpracy międzynarodowej:

- finansowanie wydatków pośrednich(księgowo)
- doradztwo i pomoc w realizacji zadań
- doradztwo i pomoc merytoryczna

- kierowanie środków na projekty wzmacniające kondycje III sektora
- szkolenia – doradztwo
- współpraca z zagranicznymi partnerami i podmiotami

e) inne (nie przyporządkowane powyższym, wg propozycji uczestników warsztatu)

- finansowanie wydatków pośrednich (księgowa)
- doradztwo i pomoc w realizacji zadań
- doradztwo i pomoc merytoryczna
- kierowanie środków na projekty wzmacniające kondycje III sektora
- szkolenia – doradztwo
- współpraca z zagranicznymi partnerami i podmiotami

ZAŁĄCZNIK NR 2/C

SESJA SEMINARIJNO - WARSZTATOWA: 22 sierpnia 2006 r. – Gliwice

<i>Słabe strony:</i> - uczestnicy nie zdefiniowali słabych stron	<i>Mocne strony:</i> - uczestnicy nie zdefiniowali mocnych stron
<i>Szanse:</i> Środki na infrastrukturę. Środki na dofinansowanie organizacji pozarządowych. Informacja na temat bazy ekspertów z których można korzystać przy szkoleniach. Rozwój infrastruktury, szczególnie komunikacji.	<i>Zagrożenia:</i> Uczestnicy nie zdefiniowali zagrożeń

Współpraca merytoryczna i finansowa przy realizacji zadań własnych organizacji. Organizacja spotkań i warsztatów dla lokalnych organizacji w gminach. Zorganizowanie współpracy (współdziałania) organizacji „tematycznych” w zakresie wspólnego pozyskiwania środków unijnych. Branżowy jednolity podział środków. Środki finansowe przeznaczone na zadania publiczne (całoroczne) powinny być rozdzielane w transzach. Sprecyzowane kryteria w regionach dla organizacji pozarządowych. Przestrzeganie reguł prawnych. Poprawa przepływu informacji. Trzymanie się procedur odnośnie konkursów. Usprawnienie procedur. Zajęcia pozaszkolne – sport jako środki wychowawcze dzieci i młodzieży. Wsparcie projektów rozwijających aktywność młodzieży. Wsparcie edukacji nieformalnej. Realne rozpoznanie potrzeb na które dysponowane są środki finansowe. Systemowe (odpowiadające na regionalne potrzeby) tworzenie polityki w danych dziedzinach.	
---	--

Akcja promocyjna. Stworzenie systemu informacyjnego o konkursach Urzędu Marszałkowskiego. Uzyskanie informacji o potrzebach regionu. Rozszerzanie możliwości przekwalifikowania zawodowego związanego z bezrobociem strukturalnym. Liczba organizacji pozarządowych, żeby rosła. Odbudowa ekosystemów wodnych. Badania wód odprowadzanych; edukacja proekologiczna; inicjatywa rozporządzeń. Pozyskanie środków finansowych (unijnych oraz krajowych). Stworzenie funduszu żelaznego na projekty strategiczne w skali Województwa. Wspieranie rozwoju rodziny. Forum organizacji pozarządowych Województwa Śląskiego. Wspólny zespół koordynujący i monitorujący działalność organizacji pozarządowych. Powołanie Rady branżowej. Przedstawienie wniosków o stanie zdrowia mieszkańców na podstawie własnych doświadczeń wynikających z opieki zdrowotnej. Komórka wspierania rozwoju organizacji pozarządowych w Woj. Śląskim. Konsultacje coroczne – odpowiednio	
---	--

wcześniej. Możliwość lepszej dystrybucji środków finansowych poprzez realne rozpoznanie potrzeb organizacji oraz skomasowanie działań na danym polu. Władze Woj. Śląskiego skierują środki UE na pomoc strukturalną dla III sektora. Budowanie rozwiniętego społeczeństwa obywatelskiego.	
---	--

LISTA PROPOZYCJI ORGANIZACJI DO PROGRAMU WSPÓŁDZIAŁANIA, W OBSZARACH PROBLEMOWYCH:

Dwie listy rankingowe.

Lista pierwsza – ogólna:

1. Konsultowanie konkursów ze środowiskiem organizacji pozarządowych przed ich ogłoszeniem. pkt. 18
2. Finansowanie inwestycji infrastrukturalnych regionalnych. pkt. 8
3. Powiększenie grantu przyznanego o 30% dla organizacji pozarządowych pkt. 8
4. Jawność ocen w konkursach. pkt. 7
5. Stworzenie ciała doradczego (Rady organizacji pozarządowych). pkt. 6
6. Opracowanie jasnego i sprecyzowanego programu Współpracy pkt. 1 i 2. pkt. 6
7. Odbiurokratyzowanie rozliczeń. pkt. 6
8. Stworzenie mechanizmu poręczania. pkt. 5
9. Zmiana sposobu finansowania zadań publicznych (finansowanie kosztów stałych). pkt. 5
10. Konsultacje z organizacjami pozarządowymi przy planowaniu wydatków budżetowych z nimi związanych. pkt. 5
11. Wsparcie finansowe infrastruktury III sektora na poziomie regionalnym. pkt. 5
12. Bieżące diagnozowanie potrzeb społecznych. pkt. 4
13. Finansowanie etatów poprzez oddelegowanie do organizacji pozarządowych. pkt. 3
14. Stworzenie mechanizmu finansowania pomostowego. pkt. 2
15. Współfinansowanie inicjatyw obywatelskich nie posiadających osobowości prawnej. pkt. 2
16. Współfinansowanie współpracy międzynarodowej organizacji pozarządowych. pkt. 2
17. Częściowa odpłatność dla wolontariuszy. pkt. 2
18. Stały monitoring i ewaluacja stanu jakości i współpracy. pkt. 2
19. Powołanie komórki Współpracy z organizacjami pozarządowymi. pkt. 2

20. System współpracy (spotkania terenowe).	pkt. 1
21. Stworzenie banku danych.	pkt. 1
22. Zaokrąglanie w rozliczeniach kwot do pełnej złotówki.	pkt. 1
23. Forum branżowe III sektora (spotkania wg branży).	pkt. 1
24. Stworzenie formuły prawnej wspierania programów III sektora.	pkt. 0
25. Częsta wymiana członków komisji.	pkt. 0

Lista druga – branżowa:

1. Stworzenie realnego systemu tworzenia spółdzielni socjalnych.	pkt. 5
2. Wspieranie projektów mających na celu rozwój wolontariatu.	pkt. 5
3. Wspieranie interdyscyplinarnych projektów w pomocy społecznej.	pkt. 4
4. Podniesienie kompetencji urzędników zajmujących się organizacjami pozarządowymi.	pkt. 4
5. Wspieranie projektów rozwijających aktywność młodzieży.	pkt. 3
6. Ciągłe podnoszenie świadomości społecznej zgodnie z obowiązującym prawem.	pkt. 2
7. Wskazywanie przez urząd nisz dla organizacji pozarządowych.	pkt. 1
8. Wsparcie dla międzysektorowych projektów rewitalizacyjnych na Śląsku.	pkt. 1
9. Wsparcie ochrony zabytków.	pkt. 0
10. Partycypacja Urzędu Marszałkowskiego promocji roli III sektora w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego w Woj. Śląskiego.	pkt. 0
11. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych, szkolenia i inne formy wsparcia.	pkt. 0
12. Wspieranie programów o tematyce informacyjnej.	pkt. 0
13. Wspieranie inicjatyw proekologicznych.	pkt. 0

ZAŁĄCZNIK NR 2/D

SESJA SEMINARYJNO - WARSZTATOWA: 24 sierpnia 2006 r. – Rybnik

ANALIZA SWOT

Słabe strony:		Mocne strony:	
Dofinansowanie tylko 50% i to z ograniczeniami	pkt. 2	Brak konieczności dokumentowania wydatków własnych	pkt. 2
Transzowanie przyznanych środków	pkt. 3	Podniesienie prestiżu zadania pod Patronatem Urzędu marszałkowskiego	pkt. 2
Odgórne cięcia budżetu	pkt 3	Pewna pula środków do rozdysponowania	pkt. 1
NGO nie jest partnerem tylko petentem	pkt. 3		

Brak wiedzy urzędników nt. pracy III sektora pkt. 3	Kwalifikowalność wkładu pozafinansowego pkt. 3
Brak kalendarza konkursu pkt. 3	Konstruktywna kontrole pkt. 2
Ograniczone pole dofinansowania w stosunku do ustawy pkt. 3	
Brak możliwości zatrudniania pkt. 3	
Słaby przepływ informacji pkt. 3	
Brak uzasadnienia w informacji o nieprzyznaniu dotacji – niejasny system oceny pkt. 3	
Mała pula środków pkt. 1	
Brak organizacji i ogłaszania szkoleń z odpowiednim wyprzedzeniem pkt.2	
Kwalifikowalność kosztów pkt. 3	
Marginalizacja prowincji pkt. 2	
„Zwyczajowe” dotacje pkt. 2	
Brak konkursów na 1 rok i dłużej pkt 3	
Szanse: Możliwość rozwoju pkt.1	Zagrożenia: Zniechęcenie się organizacji pkt. 2
Aktywizacja grup społecznych pkt. 2	Brak stabilności zatrudnienia w NGO (kontrakty max. na 9 miesięcy) pkt. 3
Wymierne efekty pkt. 2	Organizacje startują wszędzie i po wszystko (dzika konkurencja) pkt. 3
Zwiększenie puli na NGO poprzez pozyskanie środków przez Urząd Marszałkowski np. z EFS pkt. 3	Pozamerytoryczna ocena wniosków pkt. 3

Traktowanie NGO jak Partnera	pkt. 3	
Wspólny zespół oceny ofert	pkt. 3	
Uwzględnienie głosów NGO w polityce dotyczącej pól działania III sektora	pkt. 3	
Konsolidacja sektora	pkt. 2	
Jasne i przejrzyste zasady oceny	pkt. 3	
Podział pewnej puli na subregiony (jak w RPO)	pkt. 3	
Wydłużenie godzin pracy komórki od kontraktów w Urzędzie Marszałkowskim choć raz w tygodniu	pkt. 3	
Ogłaszanie konkursów w październiku na rok przyszły	pkt. 3	
Ocenianie ofert przez ekspertów	pkt. 3	

LISTA PROPOZYCJI ORGANIZACJI DO PROGRAMU WSPÓŁDZIAŁANIA, W OBSZARACH PROBLEMOWYCH:

a) rozwój form i organizacji współpracy dla budowania partnerskich relacji, lepszej komunikacji i usprawniania procedur:

- 1) stały kalendarz konkursów, pkt. 3
- 2) wydłużenie czasu obsługi NGO w Urzędzie Marszałkowskim chociaż 1 dzień w tygodniu, pkt. 3
- 3) stałe szkolenia, pkt. 3
- 4) nie zawężanie pól, składanych ofert w stosunku do art. 4 UoPPiW. pkt. 3

b) rozwój uczestnictwa III sektora w realizacji zadań i osiąganiu celów województwa śląskiego:

- 1) udział przedstawicieli NGO w zespołach oceny ofert, pkt. 3
- 2) uwzględnianie uwag NGO na wspólnych polach działania, pkt. 3
- 3) wyeliminowanie martwych okresów w dofinansowaniu przez UM I kwartał. pkt. 3

c) nowa jakość współpracy samorządu województwa i NGO's na rzecz rozwoju aktywności i partycypacji społecznej w regionie:

1) jasny system oceny ofert,	pkt. 3
2) traktowanie NGO jak partnera, nie jak petenta,	pkt. 3
3) możliwość negocjacji przy obcinaniu budżetu.	pkt. 3

d) systemowe rozwiązanie wsparcia dla rozwoju i wzmocnienia III sektora w regionie, w szczególności dotyczące udziału w programach europejskich i współpracy międzynarodowej:

1) stały kalendarz konkursów,	pkt.3
2) ogłaszanie konkursów przez UM finansowanych przez EFS (m.in. podzlecenie),	pkt. 3
3) umożliwienie finansowania pełnych 12 miesięcy działalności w roku np. poprzez ogłaszanie konkursów w październiku roku poprzedniego,	pkt. 3
4) zmiana kwalifikowalności kosztów - wydzielony % na administrowanie projektem,	pkt. 3

e) inne ... (nie przyporządkowane powyższym, wg propozycji uczestników warsztatu)

1) określenie minimalnego zasięgu projektów np. 2 powiaty	pkt. 3

f) inne postulaty: np.

- zaliczki,
- wyższy poziom dofinansowania 100% - 50%,
- wykazywanie wkładu własnego w formie in-kind (wkładu rzeczowego)

ZAŁĄCZNIK NR 2/E

SESJA SEMINARYJNO - WARSZTATOWA : 24 sierpnia 2006 r. – Bielsko-Biała

Słabe strony: Trudności w kontaktach z pracownikami instytucji samorządowych (brak otwartej komunikacji, wzajemne niezrozumienie działań przez administrację publiczną i sektor pozarządowy, nieufność i podejrzliwość ze strony urzędników w stosunku do organizacji pozarządowych, mała dostępność urzędników, niechęć do współpracy, niekompetencja	Mocne strony: Dobre kontakty z niektórymi osobami pracującymi w instytucjach samorządowych (bardzo dobra współpraca z zamiejscową placówką Urzędu Marszałkowskiego, istnieją osoby sprzyjające organizacjom, dobra atmosfera do współpracy, kontakt z urzędnikami celem przedyskutowania wniosku) 5 pkt
--	--

pracowników administracji 5 pkt. Problemy dotyczące organizacji konkursów (długie okresy prowadzenia konkursów oraz rozliczania dotacji, głównie z ROPS, niezbyt jasne i nieprecyzyjne kryteria oceny wniosków; w różnych wydziałach obowiązują różne zasady konkursów, zasady rozliczania oraz kwalifikowania kosztów, niekonsultowanie programów celowych – ROPS; zbyt duża skrupulatność w rozliczaniu dotacji, uznaniowość i „kolesiostwo” 4 pkt Brak wpływu sektora pozarządowego na istotne decyzje (brak formalnego Pełnomocnika ds. Organizacji Pozarządowych działającego przy Urzędzie Marszałkowskim, brak struktur wspierających współpracę, brak wpływu na planowanie działań Urzędu Marszałkowskiego, brak wpływu na uregulowania dotyczące organizacji) 3 pkt Biurokracja 3 pkt Problemy finansowe dotyczące dotacji (wymóg wnoszenia finansowego wkładu własnego przez organizację, szkodliwe przepisy zmuszające organizacje do nieracjonalnego wydawania środków) 2 pkt Dyskryminowanie Podbeskidzia przez Śląsk 1 pkt	Fakt, iż organizacje mogą otrzymać dotacje na realizację projektów 4 pkt Ogłaszanie konkursów (pozyskiwanie środków w trybie konkursowym) 1 pkt Sprawne i szybkie rozliczanie zrealizowanych programów 1 pkt Możliwość dotarcia do beneficjentów 1 pkt
Szanse: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego (możliwość pozyskania nowych wolontariuszy, wyzwolenie nowych inicjatyw, profesjonalizacja trzeciego sektora w województwie, większy zasięg oddziaływania organizacji, wzmocnienie organizacji – poczuć się docenione i ważne, szkolenia dla	Zagrożenia: Problemy dotyczące relacji z urzędami (niekompetencja urzędników, brak zrozumienia zasad działania organizacji pozarządowych, niechęć samorządów do zlecania organizacjom zadań, traktowanie III sektora jako „zła koniecznego”) 5 pkt

NGO)	5 pkt	Złe regulacje prawne (niejasne przepisy i problemy w ich interpretacji; niedostosowanie uregulowań do aktualnych potrzeb społecznych)	4 pkt
Budowanie współpracy opartej na partnerstwie (lepsze wzajemne poznanie się – budowanie wzajemnego zaufania, przełamanie nieufności, lepsza wzajemna ocena swoich działań; tworzenie właściwej atmosfery wokół współpracy, lepszy przepływ informacji – lepsza wiedza na swój temat)	4 pkt	Problemy wynikające z polityki państwa (zmiana układu politycznego, niekompetencja, polityka rządu)	3 pkt
Lepsze wykorzystanie środków finansowych (większe środki finansowe i ich właściwe wydatkowanie, finansowanie zadań zgodnie z oczekiwaniami organizacji i potrzebami beneficjentów)	4 pkt	Stanowisko środowiska pozarządowego (brak postaw partnerskich, bierność, nieumiejętność współpracy)	2 pkt
Rozwój społeczno-gospodarczy całego województwa (stworzenie nowych miejsc pracy w organizacjach, lepsze zaspokajanie potrzeb społecznych w regionie, kompleksowe realizowanie zadań województwa, większa liczba ludzi radzących sobie w nowych warunkach społeczno-ekonomicznych)	3 pkt	Biurokracja	1 pkt
Usprawnienie procedur konkursowych (spójne i jasne kryteria, większa elastyczność w wyborze realizowanych zadań przez organizacje, równe szanse konkursowe)	2 pkt	Problemy finansowe (ograniczenie lub brak środków dla organizacji)	1 pkt
Możliwość dotarcia do beneficjentów (zwiększona liczba beneficjentów, dotarcie z pomocą do najbardziej potrzebujących)	1 pkt	Stereotypowe postrzeganie organizacji pozarządowych (nieuczciwe działania pojedynczych organizacji kształtują niekorzystny wizerunek całego sektora)	1 pkt
Powołanie Biura Pełnomocnika ds. Organizacji Pozarządowych przy Marszałku Województwa	1 pkt		

LISTA PROPOZYCJI ORGANIZACJI DO PROGRAMU WSPÓŁDZIAŁANIA W OBSZARACH PROBLEMOWYCH:

a) rozwój form i organizacji współpracy dla budowania partnerskich relacji, lepszej komunikacji i usprawniania procedur:

- powołanie Biura Pełnomocnika ds. NGO przy Marszałku Województwa,
- ogłaszanie konkursów,
- uczestnictwo organizacji w opracowaniu programu/zasad przyznawania – określanie problematyki konkursu i głównych priorytetów na podstawie propozycji zgłaszanych wcześniej przez organizacje,
- stworzenie portalu śląskich organizacji pozarządowych.

b) rozwój uczestnictwa III sektora w realizacji zadań i osiągnięciu celów województwa śląskiego:

- możliwość podejmowania projektów partnerskich,
- możliwość podejmowania projektów wieloletnich,
- możliwość finansowania projektów innowacyjnych, nawet o zasięgu lokalnym,
- powierzenie większej liczby zadań organizacjom pozarządowym,
- stworzenie funduszu na stypendia dla osób pracujących w organizacjach.

c) nowa jakość współpracy samorządu województwa i NGO's na rzecz rozwoju aktywności i partycypacji społecznej w regionie:

- podjęcie przez samorząd województwa działań mających na celu promocję trzeciego sektora w mediach,
- uczestniczenie organizacji w posiedzeniach komisji,
- nagroda Marszałka dla najlepiej działających NGO,
- wypracowanie jednolitych zasad przyznawania dotacji w konkursach organizowanych przez różne wydziały – jedna komisja (przedstawiciele trzeciego sektora i samorządu) oceniająca wnioski,
- wspieranie projektów mających na celu polepszenie Współpracy między NGO a samorządem (na różnych szczeblach),
- szkolenia – stworzenie warunków do kształcenia, profesjonalizacji trzeciego sektora.

d) systemowe rozwiązanie wsparcia dla rozwoju i wzmocnienia III sektora w regionie, w szczególności dotyczące udziału w programach europejskich i współpracy międzynarodowej:

- rozszerzenie współpracy międzynarodowej realizowanej przez samorząd na organizacje pozarządowe,
- regularne spotkania organizacji – co rok FIP – zapraszanie pełnomocników do spraw NGO z poszczególnych miast (ewentualnie osób odpowiedzialnych za współpracę z trzecim sektorem w poszczególnych gminach),
- utworzenie funduszu pożyczkowego dla organizacji oraz instytucji poręczenia dla organizacji,
- umożliwienie zatrudnienia osób do pracy w NGO's,

- doposażenie organizacji w sprzęt.